

Satu Inha

NUORTEN KOKEMUKSIA TYÖPAJA VEERAN VERSTAAN TOIMINNASTA

”Täähän on tosi unelmapaikka, niinku lottovoitto”

NUORTEN KOKEMUKSIA TYÖPAJA VEERAN VERSTAAN TOIMINNASTA

”Täähän on tosi unelmapaikka, niinku lottovoitto”

Satu Inha
Opinnäytetyö
Syksy 2013
Sosiaalialan koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Tekijä: Satu Inha

Opinnäytetyön nimi: Nuorten kokemuksia työpaja Veeran verstaan toiminnasta

Työn ohjaajat: Päivi Onkalo ja Pirkko Pietilä

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2013

Sivumäärä: 51 + 10 liitesivua

Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää yhteistyökumppanini työpaja Veeran verstaan käyneiden nuorten kokemuksia työpajan toiminnasta ja heidän kehittämisehdotuksiaan toimintaan liittyen. Tutkimuksen tarkoituksena on kehittää Veeran verstaan toimintaa nuorten kokemuksista saatavan tiedon avulla.

Opinnäytetyön viitekehyksessä käsitellen nuoruutta yhteiskunnan näkökulmasta sekä pajatoimintaa yleisesti keinona tukea nuorten siirtymistä koulutus- tai työelämään. Tietoperusta on rakennettu aiheeseen liittyvän ammattikirjallisuuden avulla. Viitekehyksessä käsitellen myös Veeran verstaan tausta-ajatusta, erityisesti heidän käyttämiensä menetelmien, yhteisön sekä ohjauksen näkökulmasta. Näitä kolmea teemaa on laajennettu tutkimusten ja muun ammattikirjallisuuden avulla.

Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus, jonka aineisto kerättiin teemahaastattelun avulla. Haastattelin neljää pajuorta heidän pajajaksonsa loppuvaiheessa. Aineiston analysoin teoriaohjauksen sisällönanalyysin avulla.

Tutkimuksen tuloksista ilmenee, että nuoret kokevat Veeran verstaan toiminnan pääsääntöisesti hyvänä. Toiminnassa korostuu mahdollisuus omaehtoiseen oppimiseen ilman arvioinnin ja arvostelun aiheuttamaa pakkoa. Vuorovaikutus pajalaisten kesken nähtiin merkittävänä vertaisuuden kokemuksesta vahvistavana tekijänä. Tuloksissa korostuu myös ohjaus ja erityisesti ohjaajien toiminnan korkea laatu. Nuoret kaipasivat pajalle kuitenkin yksilöohjaajaa, joka olisi tukenut heitä erityisesti pajajakson loppuvaiheessa tulevaisuutta suunniteltaessa.

Tuloksista voi tehdä sen johtopäätöksen, että pajan toiminta palvelee erityisesti niitä nuoria, jolle nykyinen koulujärjestelmämme tarjoama oppimistapa ei syystä tai toisesta ole toimivin keino oppia. Tuloksissa ilmenevä ohjaajien merkittävä rooli kertoo siitä, että laadukkaaseen ohjaukseen ja ohjaajien oman työskentelyn reflektointiin on kiinnitettävä erityistä huomiota jatkossakin kaikessa pajatoiminnassa. Yksilöohjaajan tarve on selkeä viesti rahoituksesta päättävälle taholle siitä, että pajatoimintaa rahoitettaessa on yksilöohjaukselle varattava resursseja.

Asiasanat: nuoret, nuorisopolitiikka, työpajat, kehittäminen

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences

Degree Program in Social Services

Author: Satu Inha

Title of thesis: Young adults' Experiences of the Workshop Veeran verstas

Supervisors: Päivi Onkalo & Pirkko Pietilä

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2013

Number of pages: 51 pages + 10 appendix pages

The purpose of this study was to develop the activities provided by workshop Veeran verstas which is the assigner of the thesis.

The aim was to produce information of youths' experiences of the activities of the workshop.

My study was a qualitative study and the data were collected with theme-based interviews. I interviewed four young adults during their time in workshop. The study's data was analysed with theory-driven content analysis.

The results showed that young adults found the activities of the workshop mainly purposeful. They respected the fact that methods were not based on evaluation. The interaction between young adults was seen as a link to peer support. The young adults regarded the guidance of the workshop as appropriate. The young adults needed a worker who could give them more effective individual guidance concerning their future plans.

Workshops are good places for young adults who find our educational system unsuitable for their ways of learning. Workshops should also maintain their good quality in guidance. The need of individual guidance shows that workshops should be supported financially to be able to employ mentors.

Keywords: youth, young adults, youth policy, workshops

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 NUORET TYÖLLISTYMÄSSÄ.....	8
3 TYÖPAJAT VÄYLÄNÄ TYÖELÄMÄÄN	10
4 NUORTEN TYÖPAJA VEERAN VERSTAS	12
4.1 Veeran verstaalla käytetyt menetelmät.....	13
4.2 Veeran verstaan yhteisö	15
4.3 Ohjaus Veeran verstaalla	16
5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT.....	18
6 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN.....	19
6.1 Tutkimuksen metodologiset lähtökohdat.....	19
6.2 Tutkimusmenetelmä	19
6.3 Kohderyhmä ja aineiston keruu	20
6.4 Aineiston analyysi.....	21
7 VERSTAS OMAEHTOISEN OPPIMISEN MAHDOLLISTAJANA.....	24
8 YHTEISÖSSÄ KOROSTUU VERTAISUUS.....	26
9 OHJAAJAN MERKITYS OHJAUKSESSA	28
10 JOHTOPÄÄTÖKSET	31
11 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS.....	35
11.1 Tutkimuksen luotettavuus	35
11.2 Tutkimuksen eettisyys	37
12 POHDINTA	39
LÄHTEET	44
LIITTEET	52

1 JOHDANTO

Yhteiskunnassamme 1990-luvulla alkanut ja viime vuosina jälleen ajankohtaiseksi puheenaiheeksi noussut taloudellinen epävarmuus on vaikuttanut erityisesti nuoriin ja heidän vaikutusmahdollisuuksiinsa (Puuronen 2006, 9). Nuorten mahdollisuuksia on viime aikoina pyritty parantamaan erilaisin yhteiskunnallisoin toimenpitein. Opetus- ja työministeriö lähtivätkin toteuttamaan vuonna 2005 silloisen hallitusohjelman mukaisesti nuorisotakuuta ja nuorten koulutus- ja yhteiskuntatakuuta sekä vakainaistamaan työpajatoimintaa. Tavoitteena on ollut moniammatillinen yli sektori- ja kuntarajojen toimiva pajatoimintatyö, joka vahvistaisi nuorten asemaa yhteiskunnassamme osallisuutta ja osaamista kehittämällä sekä tukemalla nuorten koulutus- ja työmarkkinoille pääsyä. (Opetus- ja työministeriö 2005, hakupäivä 15.1.2013.)

Nuorisotakuu astui voimaan vuoden 2013 alussa, ja se pyrkii osaltaan ehkäisemään pitkittyvää työttömyyttä ja täten myös syrjäytymistä. Tavoitteena on taata nuorelle kolmen kuukauden kuluessa työnhaun alkamisesta toimenpiteitä, jotka parantavat hänen mahdollisuuksiaan löytää työpaikka. Nuorisotakuuseen liittyy koulutustakuu, joka takaa peruskoulun päättäneelle nuorelle koulutuspaikan lukiossa, ammatillisessa oppilaitoksessa, oppisopimuksen kautta, työpajalla tai muulla keinoin. (Nuorisotakuu.fi 2013, hakupäivä 21.1.2013; Työ- ja elinkeinotoimisto 2013, hakupäivä 15.1.2013.) Nuorten työpajatoiminnan asemaa ovat osaltaan vahvistaneet myös vuoden 2006 nuorisolaki sekä vuonna 2011 voimaantullut nuorisolain muutos (Nuorisolaki 72/2006).

Pajatoiminnalla pyritään tukemaan nuoren työ- ja toimintakykyä, mutta myös parantamaan hänen mahdollisuuksiaan koulutus- tai työelämään sijoittumisessa (Opetusministeriö 2006, hakupäivä 15.1.2013). Tutkimukset osoittavat työpajojen olevan nuorille tärkeä tuen muoto heidän senhetkessä elämäntilanteessaan (Leinonen & Pekkala 2001, 154).

Suurin osa työpajoista on kunnan järjestämiä, mutta myös erilaiset yhdistykset ja säätiöt ylläpitävät työpajatoimintaa. Tämä tutkimus tehtiin yhteistyössä Veeran verstaan kanssa, joka on Kansan sivistystyön liiton ylläpitämä 17–28-vuotiaille nuorille suunnattu taidepainotteinen työpaja (Veeran verstaas 2009b, hakupäivä 29.8.2013). Tavoitteena oli selvittää nuorten kokemuksia työpaja Veeran verstaas toiminnasta. Toimintaa tarkasteltiin verstaas työmenetelmien, yhteisön sekä ohjauksen kautta. Tutkimuksen tarkoituksena on kehittää työpajan toimintaa nuorten kokemus-

ten ja kehittämisehdotusten avulla. Tutkimus toteutettiin laadullisella tutkimusotteella teemahaastattelun avulla ja analysoitiin teoriasidonnaisella sisällönanalyysillä.

2 NUORET TYÖLLISTYMÄSSÄ

Nuorisotutkimus on ollut Suomessa suosittua 1990-luvun jälkeen. Puuronen (2006) toteaa nuorisotutkimisen olevan tärkeä väylä yhteiskunnan syvempien tasojen lähestymisessä ja jopa tulevaisuuden ennakoimisessa. Nuoruus ikä kautena on pidentynyt 1900-luvun lopulla, ja myös sen merkitys on kasvanut. Nuoruuteen ja nuoriin kohdistuu yhä enemmän odotuksia yhteiskunnan taolta. Kaikki nuoret eivät kuitenkaan ole halukkaita tai valmiita vastaamaan näihin odotuksiin. Puuronen (2006) viittaa jo 1940-luvulla nuorisoa tutkineeseen Parsoniin, jonka mukaan nuori kohtaa yhä suurempia vaatimuksia esimerkiksi koulutuksen tai vastuunkantamisen suhteen. Yhteiskunnan vaatimukset eivät hänen mukaansa kohtaa nuorten valmiuksien ja kykyjen kanssa. (Puuronen 2006, 7, 9, 263.)

1990-luvun alussa alkanut yhteiskuntamme talouden kriisi on vaikuttanut merkittävästi nuorten vaikutusmahdollisuuksiin. Palvelujärjestelmämme muutoksista johtuen kunnallisen nuorisotyön tilalle on kehitetty lukuisia erilaisia nuorisoprojekteja, mutta ongelma on tulosten siirtäminen pysyviksi toimintamalleiksi. Puhutaan hyvinvointivaltion alasajosta, jonka yhtenä seurauksena voidaan pitää alle 25-vuotiaiden nuorten suhteellisen suurta työttömyysprosenttia. (Puuronen 2006, 9.)

Nuoruus voidaan nähdä valtion tasolta säädeltyinä. Esimerkiksi ikäraajat määrittävät muun muassa nuorten oikeuksia ja velvollisuuksia. Valtio puuttuu erilaisin interventioin niiden nuorten elämään, jotka eivät syystä tai toisesta kulje niin sanottua normitettua elämänpolkua. Tällaisia nuoria ovat muiden muassa työttömät nuoret, joiden elämää pyritään tukemaan työmarkkinatuen, tukityöllistämisen ja työllisyyskoulutuksen avulla. Puuronen (2006, 165–166, 268) ottaa rohkeasti kantaa hyvinvointivaltion rooliin nuorten aseman ja mahdollisuuksien kasvattajana nähden hyvinvointivaltion mahdollisen hajoamisen vaikuttavan negatiivisesti erityisesti heikoista taloudellisista oloista tulevien nuorten elämään. Lähteenmaa (2000, 50) kuitenkin muistuttaa, etteivät yhteiskuntamme keskeiset olosuhteet, kuten talouden epävakaus, vaikuta jokaiseen nuoreen samalla tavoin.

Perinteisesti koulutuksen ammattiin ja pitkän työuran ajatellaan kuuluvan normitettuun elämään. Nykypäivänä näitä ei kuitenkaan voida pitää itsestään selvyyksinä. Yksilö nähdään markkinayhteiskunnassa arvokkaana vain, jos hän on taloudellisesti tuottava. Nuoruus näyttäytyykin epävarmuutena ja jatkuvassa muutoksessa elämisenä, jossa täytyisi pystyä ja osata tehdä oikeita valintoja oikeaan aikaan. Koulutuskilpailu onkin monelle nuorelle arkipäivää. (Kempfi 2008, 149.)

Lähes mihin tahansa työhön pääsy edellyttää nykypäivänä koulutusta (Niemi 2010, 145). Pietikäinen (2005) tutki helsinkiläisten työpajojen nuoria ja heidän orientaatioitaan. Tutkimuksen nuoret toisaalta kokivat koulutuksen olevan tärkeä väylä työelämään ja mahdollistaja, mutta toisaalta he arvostelivat yhteiskunnassamme vallitsevaa koulutuksen jopa liiallistakin arvostamista. Työttömyyden nuoret kokivat olevan vain välivaihe, eikä sitä nähty häpeällisenä. (Pietikäinen 2005, 234, 241.)

Syrjäytyminen on ollut viime aikoina suosittu puheenaihe, ja sen ehkäisyyn on alettu kiinnittää enenevissä määrin huomiota (Ahola & Galli 2010, 132). Erään helsinkiläisen työpajan nuori kirjoittaa syrjäytymisen olevan vahvasti yhteydessä elämänhallintaan. Yhteiskunta käsittelee nuorten syrjäytymistä usein näkemällä syrjäytymisen syyn nuoressa itsessään ja näin myös olettaa yksilön sopeutuvan yhteiskunnan olosuhteisiin. (Komulainen 2007, 13.) Syrjäytyminen on kuitenkin myös yksilön ja yhteisön välisten suhteiden ongelma, heikkous, joten puhuttaessa syrjäytymisestä tulisi tarkastella kriittisesti myös ympäröivää yhteisöä. Jo peruskoulussa alkavat ongelmat saattavat kasautua ja aiheuttaa vaikeuksia myöhemmin esimerkiksi työelämään tai jopa yhteiskuntaan integroitumisessa, mikäli niihin ei puututa ajoissa. (Vertanen 2008, 14–15.) Erään työpajan kouluttaja kirjoittaa samoin ajatuksin: hänen mukaansa nuorten syrjäytymistä täytyisi ehkäistä jo peruskoulussa varhaisen puuttumisen, tahojen välisen yhteistyön ja avoimen kommunikaation kautta (Jylhä 2007, 31).

Syrjäytymispuhe on saanut osakseen myös kritiikkiä, osaksi käsitteen vahvan negatiivisen leiman vuoksi. Kritiikin taustalla on myös käsitys, jonka mukaan syrjäytyminen on aikuisten luoma käsite, ei nuorten. Syrjäytymiskäsitettä pidetään myös hyvin ulkoapäin tuotettuna. (Ahola & Galli 2010, 132–133; Laine, Hyväri & Vuokila-Oikkonen 2010, 12.) Pietikäisen (2005) tutkimuksen nuoret suhtautuivat työpajojen tehtävän syrjäytymisen ehkäisijöinä torjuvasti; he eivät itse kokeneet olonsa syrjäytymisuhan alaisia (Pietikäinen 2005, 234).

Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmaan kirjattu 1.1.2013 voimaan astunut nuorisotakuu pyrkii osaltaan vastaamaan nuorten syrjäytymisen haasteeseen. Nuorisotakuun tavoitteena on taata jokaiselle alle 25-vuotiaalle sekä vastavalmistuneille alle 30-vuotiaille koulutus-, työ-, työkokeilu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta. (Nuorisotakuu.fi 2013, hakupäivä 21.1.2013.) Koulutus ja työ edistävät nuoren identiteetin ja itsetunnon vahvistumista ja estävät osaltaan sekä taloudellista että sosiaalista syrjäytymistä (Noppari & Peltonen 2005, 169).

3 TYÖPAJAT VÄYLÄNÄ TYÖELÄMÄÄN

Suomessa työpajoja on ollut 1980-luvulta lähtien. Työpajatoiminnan tarkoituksena on vastata nuorisotyöttömyyden ja hyvinvointierojen haasteeseen ja tarjota sekä yksilöllistä että yhteisöllistä tukea. Tavoitteena on mahdollistaa nuoren työ- ja koulutusmarkkinoille sijoittumista sekä ylläpitää työ- ja toimintakykyä. Menetelmänä työpajoissa on tekemällä oppiminen. Pajoja ylläpitävät kuntien lisäksi erilaiset yhdistykset ja säätiöt. (Pietikäinen & Hassinen 2009, 8; Opetusministeriö 2006, hakupäivä 15.1.2013; Valtakunnallinen työpajayhdistys 2013, hakupäivä 4.1.2013.) Huolimatta siitä, kuka työpajatoimintaa järjestää, ovat pajat kiinteä osa nuorten palvelujärjestelmää (Kuure 2010). Työpajojen asiakkaiden ongelmat ovat tuottajien mukaan haasteellistuneet, ja varsinkin nuorten kohdalla on yhä useammin mukana mielenterveysongelmia. Asiakkaat tarvitsevat myös entistä enemmän tukea arjen hallintaan. Tarvitaan yhä laaja-alaisempia yksilövalmennuksellisia ja kuntoutuksellisia palveluita. (Pietikäinen 2009, 83–84.)

Pietikäisen (2005) tutkimuksessa kävi ilmi nuorten kokevan yhteiskunnan tarjoavan heille liian vähän mahdollisuuksia, esimerkiksi vaihtoehtoja nykyiseen koulutusjärjestelmään. Nuoret kokivat, että yhteiskunnan tulisi tarjota tukea myös tulevaisuuden suunnitteluun nivelvaiheissa, kuten peruskoulun jälkeen. Nuoret arvostivat työpajoja paikkoina, joissa he kokivat olevansa oman elämänsä subjekteja. (Pietikäinen 2005, 247.) Opetusministeriön laajassa tutkimuksessa, jossa tutkittiin kahdeksan eri puolella Suomea toimivan työpajan taloudellista ja sosiaalista toimintaa, todetaan pajojen olevan tärkeä tuki nuorten elämässä. Työpaja nähtiin tärkeänä väylänä koulutusta työelämään. Tutkimuksen päätelmät myös alleviivaavat pajojen työntekijöiden merkitystä nuorten tukemisessa. (Leinonen & Pekkala 2001, 154.) Nykypäivän työelämä vaatii työntekijältä valmiuksia oppia koko ajan uutta. Työelämässä vaadittavat osaamisalueet on jaoteltavissa karkeasti kolmeen osaan: perustaidot, jotka luovat pohjan muulle oppimiselle eli muun muassa luku- ja kirjoitustaito ja perustiedot esimerkiksi taloudellisista asioista sekä siitä, kuinka yhteiskuntamme toimii. Toisena voidaan mainita operatiiviset taidot, jotka ovat omaan työhön liittyviä, aktiivisessa käytössä olevia tietoja ja taitoja. Viimeisenä ovat strategiset taidot, joita pajatoiminta pyrkii näistä kolmesta ensisijaisesti kehittämään. Strategiset taidot ovat ne tiedot ja taidot, joita tarvitaan ja voidaan soveltaa riippumatta ammatista. Näitä taitoja ovat muun muassa empaattisuus, ryhmässä toimiminen ja kuuntelutaidot. Yhteiskunnan alati muuttuessa tarvitaan yhteiskuntamme jäseniltä kykyä kehittää itseään jatkuvasti. Puhutaankin niin sanotusta elinikäisestä oppimisesta. (Pitkänen-Nuortimo, Kotonen & Hassinen 2001, 14, 16.)

Pajatoiminta on nuorelle paikka opetella strategisia valmiuksiaan. Tavoitteena on, että nuori omien oivallustensa kautta lähtee kehittämään itse itseään. Nuorelle ei siis anneta suoria vastauksia, vaan työkalut, joilla kehittää omaa osaamistaan. Perimmäisenä tarkoituksena on ehkäistä nuorten syrjäytymistä antamalla heille valmiuksia joko estää oma syrjäytyminen tai katkaista jo mahdollisesti alkanut syrjäytymiskierre. Kehittyäkseen aktiiviseksi toimijaksi tarvitsee yksilö eli tässä tapauksessa nuori muutakin kuin tarkoituksetonta puuhastelua tai taitojen opettelua. Työpajojen toiminnan tulee lähteä nuoren tavoitteista ja valmiuksista, jotta edellä mainittuun oman osaamisen ja itsensä kehittämiseen päästäisiin. (Pitkänen-Nuortimo, Kotonen & Hassinen 2001, 18, 22, 24.)

Jo pitkään on tiedostettu, että oppimista tapahtuu usealla eri tyylillä. Pystyäkseen vastaamaan elinikäisen oppimisen haasteeseen on työpajan tiedostettava ja myös työssään vastattava erilaisen oppijoiden tarpeisiin. Erilaiset oppimistyyliä jaotellaan perinteisesti visuaaliseen eli näkemällä, lukemalla ja/tai visualisoimalla oppimiseen, auditiiviseen eli kuuntelemalla, keskustelemalla tai sisäisen vuoropuhelun avulla oppimiseen sekä kinesteettiseen eli tekemällä ja kokemalla sekä intuitiolla oppimiseen. Lista voidaan lisätä myös taktiilinen oppija, käsillä tekijä, joka liittyy läheisesti kinesteettiseen oppijaan. Erilaisen oppimistyylien tiedostaminen on tärkeää, koska elämähallintataitoja voidaan oppia vain omalla oppimistyyllillä. On tärkeää, että pajatoiminta tarjoaa mahdollisuudet löytää ja käyttää omaa oppimistyyliään. (Pitkänen-Nuortimo, Kotonen & Hassinen 2001, 52–54.) Jylhä (2007) nostaa esiin myös näkemyksen, jonka mukaan yksi nuorten syrjäytymisen syistä on, ettei heidän erilaisia oppimistyyliään tueta nykyisessä koulutusjärjestelmässämme (Jylhä 2007, 32). Erityisesti peruskoulussa oppiminen on yhä enemmän tietopuolista, samalla kun suuri määrä oppilaita hyötyisi tekemällä oppimisesta (Vertanen 2008, 17).

4 NUORTEN TYÖPAJA VEERAN VERSTAS

Veeran verstaas on 17–28-vuotiaalle koulun keskeyttäneille tai ilman koulutus- tai työpaikkaa jääneille nuorille suunnattu, Kansan Sivistystyön Liiton ylläpitämä työpaja. Työpajalla käytetään luovia työmenetelmiä sekä suunnataan koulutukseen ja työelämään. Verstaalle haetaan Työvoimatoimiston kautta. (Kansan Sivistystyön Liitto 2013, hakupäivä 3.1.2013.) Pajalla maalataan, kirjoitetaan, valokuvataan, tehdään kädentöitä, draamaa, voimaharjoituksia ja tanssitaan. Puhutaan niin sanotusta kokonaispedagogiikasta, jossa oppimista tapahtuu eri aistien välityksellä. Nuorten henkilökohtaiset kokemukset, jotka kulkevat koko pajajakson läpi, laajennetaan kohti yhteiskunnallista kenttää. (Lähteenoksa 2005, 66, 68–70.)

Verstaan alkuaikoina paja oli tarkoitettu ainoastaan nuorille naisille. Taustalla oli huoli naisten heikosta asemasta varsinkin taiteiden ja luovien ammattien kentällä. Ne nuoret naiset, jotka etsivät omaa paikkaansa kyseisiltä aloilta, olivat Kejoson (2005) mukaan näkymättömiä. Oulun lääninhallituksen nuorisotoimen tarkastaja Tuula Lehmusvuori toivoi koulutustuottaja Eeva Kejoson perustavan työpajan tytöille, jotka olivat tuolloin vähemmistöinä työpajamaailmassa. Tarkoituksena oli kehittää työpaja, jossa huomioitaisiin erilaiset oppijat ja oppimistyylit. Ajatuksena oli, että pajaa hallinnoisi Kansan Sivistystyön liitto ja työtä tehtäisiin vapaan sivistystyön kontekstissa. (Kejonen 2005, 38, 40; 2012, 11.) Vapaa sivistystyö pohjaa elinikäisen oppimisen ajatukseen. Tarkoituksena on edistää ihmisen monipuolista kehittymistä ja hyvinvointia. Tavoitteena on myös kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja -arvoisuuden toteutuminen. Olennaista on, ettei työ ole tutkintotavoitteista. Vapaa sivistystyö korostaa yhteisöllisyyttä, omaehtoista oppimista sekä osallisuutta. (Kejonen 2012, 10; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013, hakupäivä 25.1.2013.)

Elinikäisen oppimisen rinnalla Veeran Verstaan taustaideologiana on kokemuksellinen oppiminen. Kyseinen viitekehys pohjaa ajatukseen, jossa oppijan aikaisemmat kokemukset ovat oppimisen edellytys ja tausta. Oppija on omista valinnoistaan vastuullinen ja tietoinen, sisältä päin ohjautuva yksilö. Oppiminen on tehokkainta silloin, kun ongelmallisena koettu kokemus kohdataan avoimesti tutkien. Kokemus tulisi reflektoinnin avulla käsitteellistää ja käsiteltynä testata ja siirtää käytäntöön. Pelkät kokemukset toistensa perään eivät siis yksin lisää ymmärrystä ja oppimista. (Kejonen 2012, 18; Ojanen 2009, 105, 110; Salakari 2007, 39.) Kokemuksellinen oppimiskäsitys korostaa oppijan itsetuntemuksen, reflektion ja kokemusten merkitystä (Aalto, Humalajärvi, Laine, Soukka, Thun-Wilen, Tujula & Varjosalo 2006, 12). Penttinen (2007) kuvaa kokemuksellisen op-

pimisen esimerkkinä tilannetta, jossa nuorelle ei pelkästään kerrota, kuinka lentokentän lähtöselvityksessä toimitaan, vaan tarjotaan aito kokemus tilanteesta. Tietämisen ohelle tarvitaan siis käytännönläheistä toimintaa, kokemusta, joka kuitenkin yksistään ilman syvällisempää pohdintaa jää pelkäksi toiminnaksi ilman oppimisen aspektia. (Penttinen 2007, 267–268.)

Tavoitteena on saada jokainen nuori näkemään itsensä osana yhteiskuntaa. Monimuotoistuvassa yhteiskunnassamme ei enää riitä, että työpajat keskittyvät pelkkään työllistämistavoitteeseen, vaan sen rinnalle tarvitaan elämäntaitojen opettelua, itsetuntemusta ja ongelmanratkaisutaitoja. Elämäntaitojen opettelu toimii eräänlaisena siltana löytää itselle mielekäs opiskelu- tai työpaikka. Vaikka pajajakson jälkeen ei opiskelu- tai työpaikkaa löytyisi, auttavat elämäntaidot selvittämään arjessa eteen tulevia ongelmia ja näin myös yhteiskunnallisen tuen tarve vähenee. Verstas pyrkii näin omalla toiminnallaan ehkäisemään nuorten syrjäytymistä. (Lähteenoksa 2005, 59–60, 72–73; Kejonen 2012, 11.)

Työpajat ovat osaltaan joutuneet kilpailutuksen ja palveluiden tuottamisen kentälle. Hankintalain voimaantulo sekä kuntaliitokset ovat osaltaan muuttaneet työpajojen asemaa tilaaja–tuottaja-asetelmassa. Työpajat joutuvat kasvaneen pajojen ja työhallinnon välisen kaupankäynnin myötä kuvaamaan ydinosaamistaan sekä tuotteistamaan osaamistaan. (Hassinen 2009, 32.) Myös Veeran verstas joutuu valtion avustusta toimintansa tueksi saadakseen kuvaamaan toimintansa sisältöä, talousarvioita ja toiminnan arviointia. Tilaaja–tuottaja-asetelmassa tilaajana toimii Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus ja tuottajana Kansan Sivistystyön Liitto KSL ry. Toiminnan arviointia hyödynnetään myös verstaan kehittämistarpeiden tunnistamisessa. Myös nuoret arvioivat omaa toimintaansa sekä yksilö että vertaisoppimisen kautta. Itsearviointi kohdistuu lähinnä nuoren omaan työskentelyyn. (Kejonen 2013.)

4.1 Veeran verstaalla käytetyt menetelmät

Veeran verstas on ensisijaisesti nuorten taidepaja. Taiteen opetuksessa tekemisen tulisi lähteä oppijan, tässä tapauksessa nuoren, omasta motivaatiosta. Jotta oppimista voitaisiin reflektoida, ja täten päästä parhaaseen mahdolliseen oppimistulokseen, tulisi taiteen opetuksen suunnittelun pohjautua nuoren aiempiin kokemuksiin ja tietoon. Näin nuori kykenee hyödyntämään omia ajatuksiaan, tietojaan ja taitojaan, tunteitaan ja havaintojaan taiteen tekemisessä. (Aalto, Humalajärvi, Laine, Soukka, Thun-Wilen, Tujula & Varjosalo 2006, 13.)

Karppinen (2005) viittaa tutkimukseensa, jossa käsityön perusopetuksen ohjaajat kuvasivat kädentaitojen roolia muun muassa tekemällä oppimisessa, ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä sekä ympäristön havainnoinnissa. He myös painottivat elämyksellisyyttä ja kokemuksellisuutta sekä sosiaalisuutta osana käsitöitä. Käsityöt nähtiin mahdollisuutena kehittää näitä osa-alueita monipuolisesti. Tärkeää ei ole niinkään lopputulos tai mekaaninen työskentely, vaan prosessi, jonka avulla opitaan ilmaisemaan ja soveltamaan omia tunteita ja kokemuksia sekä kehittämään pitkäjänteisyyttä. Taiteen opetuksessa ei riitä, että tehdään käsitöitä ja opitaan erilaisia tekniikoita. On oleellista, että tekijä oppii myös tekemään valintoja sekä ilmaisemaan ajatuksiaan. Ei siis vain tehdä, vaan pohditaan tekemisen yhteyttä ympäröivään kulttuuriin ja yhteiskuntaan. Taiteen tai käsitöiden opetuksessa ei ensisijaisesti kasvateta taiteen ammattilaiseksi, vaan ohjataan nuorta oppimaan omat tapansa kohdata ja käsitellä asioita. Tavoitteena on kasvattaa kokeva ja reflektiivinen ihminen, joka tuntee toimintansa mielekkääksi osana ympäröivää kulttuuria. (Karppinen 2005, 19–20, 88–89, 106.) Tekemisestä syntyneet kokemukset eivät yksin ole perusta oppimiselle, vaan ne on reflektion avulla käännettävä oppimiseksi (Ojanen 2009, 19).

Veeran verstaalla työmenetelminä toimivat käsityö, kuvataide, valokuvaus, teatteri, tanssi ja kirjoitus kiteytetään käsitteeksi ”käsillä käsittäminen”. Käsillä tehtävien käytännöllisten töiden kautta tapahtuu kaikkien aistien kautta oppimista. Käsitöinä valmistetaan poronahkarumpu, unisieppari, kipsinaamio ja paperiveistoksia. Kuvataiteen opetuksessa maalataan omakuva. Valokuvauksen kurssilla tutustutaan valokuvauksen perusteisiin ja tekniikoihin sekä valmistetaan mustavalkovalokuvia prosessina alusta loppuun. Sirkus- ja draamatyöpajassa tehdään teatteria, jossa tärkeänä elementtinä on heittäytymisen harjoittelu. Luova kirjoitus antaa mahdollisuuden ilmaista omia kokemuksia kirjoittamisen kautta. Jokaisessa menetelmässä on omaleimaisuutensa, mutta niitä yhdistää tavoite nuoren kokonaisvaltaiseen huomioimiseen vuorovaikutuksessa. Tunteet ja niiden ilmaisu on sallittua, jopa tavoitteellista. Tehtyjä töitä käydään yhdessä läpi ja tavoitteena on näin myös kehittää nuorten kykyä antaa ja ottaa vastaan palautetta. Kaikkia menetelmiä yhdistää prosessimaisuus töiden suunnittelusta toteutukseen ja lopulta koetun reflektointiin. Tärkeänä elementtinä on myös tutustuminen ammattitaiteilijoihin, jotka kertovat omasta työstään. (Kejonen 2012, 6, 67; Veeran verstaas 2009a, hakupäivä 25.2.2013.)

4.2 Veeran verstaan yhteisö

Opetusministeriön (2006) julkaisema nuorten työpajatoimintaa koskevat yleiset perusteet ja suositukset listaa yhteisöllinen toiminnan yhdeksi työpajojen toimintaperiaatteeksi. Yksilöohjauksen ohella on käytössä ryhmäohjaus. Työpajatoimintaa koskevat perusteet ja suositukset tuovat esille nuoren sisäisen kasvun tavoitteen myös pajayhteisön jäsenenä, siinä missä omana yksilönään. (Opetusministeriö 2006.) Hämäläinen (2007) tähdentää, että ihminen kehittyy aina osana jotakin yhteisöä. Vuorovaikutus toisiin ihmisiin kehittää jokaisen ihmisyyttä ja ainutkertaisuutta. Osallisuus, subjektiivisuus ja elämänhallinta ovat sosiaalipedagogisesta näkökulmasta päämääriä. Jotta näihin päämääriin päästäisiin, on oleellista tarkastella kyseessä olevaa yhteisöä: onko kyseisessä yhteisössä päämääriä vahvistavia elementtejä. (Hämäläinen 2007, 180.) Vuorovaikutus ja yhteisöllisyys ovat myös keskeisessä asemassa oppimisen mahdollistajina. Ryhmän välinen keskustelu ja keskinäinen palautteen anto edistää oppimista. (Aalto, Humalajärvi, Laine, Soukka, Thun-Wilen, Tujula & Varjosalo 2006, 13.)

Pietikäisen (2005) tutkimuksen nuoret näkivät työpajan tapana viettää väli vuotta ennen työ- tai opiskeluelämään pyrkimistä. Nuoret kokivat pajat itsensä kehittämisen, yhteisöllisen osallistumisen sekä luovan ilmaisun paikkoina. Itsensä kehittämisen orientaatio kuvastaa nuorten käsityksiä omien asenteiden tai minä- tai maailmankuvan muutoksista. Pajatoiminta saattoi auttaa löytämään oman opiskelu- tai ammattialan. Nuoret kokivat, että itsensä kehittäminen on prosessi, johon täytyy olla valmis panostamaan. Yhteisöllisen osallistumisen orientaatio korostaa ”menhenkeä”, nuoret kokivat kuuluvansa ryhmään, jossa jokainen on osallinen ja kykenevä vaikuttamaan. Yhteisöllisen osallistumisen kohdalla voidaan puhua myös vertaistuesta. (Pietikäinen 2005, 222.) Vertaistryhmätoiminnalla tarkoitetaan samanlaisessa elämäntilanteessa olevien ryhmän jäsenten toimintaa. Samanlaiset kokemukset yhdistävät sekä antavat ymmärrystä ja voimavaroja omia kokemuksia ja elämäntilannetta kohtaan. (Strand, Kuusisalo & Keränen 2008, 8.) Laajemmassa mittakaavassa yhteisöllisen osallistumisen orientaatio voidaan nähdä keinona edistää nuorten yhteiskunnallista jäsenyyttä. Luovan ilmaisun orientaatio mahdollistaa nuorten taiteellisten intressien toteuttamisen. Se on myös keino tutustua taiteeseen ja oppia uutta. (Pietikäinen 2005, 228–231.)

Veeran verstaan ajatuksena on, että jokainen nuori on oma yksilönsä omine taustoineen, mutta yhdessä he muodostavat yhteisön (Kejonen 2005, 48). Yhteisö, jonka toiminta perustuu luottamukseen, on luovuuden kannalta rikastava. Yhteisön jäseniä arvostetaan yksilöinä, mutta he ko-

kevat kuuluvansa ryhmään, 'meihin'. Luovuutta rikastavassa yhteisössä jäsenet tukevat toisiaan ja tahtovat toisten onnistuvan. Tällöin yksilö kykenee parempiin suorituksiin kuin mihin hän yksin kykenisi. Vastaavasti kilpailuun perustuva yhteisö on jopa uhka luovuudelle: muiden onnistuminen voi olla uhka omalle onnistumiselle. (Lehtonen & Lehkonen 2008, 59–60.) Avoin ja toisia kannustava yhteisö, jossa jäsenet antavat toisilleen ideoita ja virikkeitä, tarjoaa jäsenilleen hyvän pohjan oppimiselle. Kannustava ilmapiiri on tärkeää varsinkin palautetta annettaessa ja saadessa. Kun yhteisössä on positiivinen ilmapiiri, myös erilaisia mielipiteitä siedetään helpommin ja asioita pohditaan eri näkökulmista. (Aalto, Humalajärvi, Laine, Soukka, Thun-Wilen, Tujula & Varjosalo 2006, 14.)

Kaikki eivät opi yhdessä tekemällä, mutta ryhmätyöskentelyssä on paljon potentiaalia. Ryhmässä voidaan tehdä esimerkiksi yhteisiä töitä, jolloin opitaan toinen toiselta. Joskus pelkkä pajan ympäristö työ- ja taukotiiloineen on keino luonnolliseen toiselta oppimiseen. (Pitkänen-Nuortimo, Kotonen & Hassinen 2001, 58.) Myös oppimisen arviointi on tärkeää. Oppimista voidaan arvioida sekä yksilöllisenä että ryhmässä tapahtuvana itsearviointina. Ryhmässä tapahtuva itsearviointi tuo toisten näkemykset esille, jolloin voidaan syventää nuoren omaa näkemystä. Kun ohjattavat jakavat vastuuta oppimisesta, voidaan luoda yhteinen oppimisympäristö. (Ojanen 2009, 169.) Veeran verstaalla tavoitteena on, että nuori annettujen tehtävien ja niistä suoriutumisen ohella arvioisi tehtäviä myös suhteessa muiden kokemuksiin. Yhdessä tekemällä ja olemalla pyritään luomaan verstaan yhteisö, jossa nuori saa kokeilla ja harjoitella uutta ilman kilpailua. (Kejonen 2012, 17, 21.)

4.3 Ohjaus Veeran verstaalla

Ohjauksen tehtävänä ryhmässä kuin ryhmässä on luoda turvalliset puitteet työskentelylle. On tärkeää, että ohjaaja pyrkii luomaan luottamuksellisen suhteen sekä koko ryhmään, mutta myös jokaiseen ryhmän jäseneseen yksilöllisesti. Ohjaajalla on myös tärkeä rooli ryhmän sisäisen luottamuksen tukemisessa. Oppimisen näkökulmasta ohjaaja on parhaimmillaan se henkilö, joka antaa välineet ja valmiudet oppimiselle sekä tukee tavoitteiden saavuttamisessa. (Novitskij 2003, 69, 71; Strand, Kuusisalo & Keränen 2008, 11.) Ohjaajan tehtävänä ei pitäisi olla ohjaajan taitojen suora opettaminen, vaan antaa tukea ohjattavan kasvulle (Ojanen 2009, 12).

Kurki (2007) näkee toiminnan ja osallistumisen lähentävän ihmisiä vuorovaikutukseen. Tällöin toiminnasta ja tavoitteista syntyy yhteinen ymmärrys. Nuorten kanssa toimiessa on tärkeää sosia-

lisaatio eli integroituminen osaksi yhteiskuntaa. Kurki näkee tärkeäksi tarkastella nuoren ja ohjaajan välistä pedagogista suhdetta, koska ajattelun heräämiseen ja tietoisien toiminnan syntyyn tarvitaan dialogista kanssakäymistä. Nuori ilmaisee elämäänsä toiminnalla. Tällöin hän samalla kehittää itseään tekemällä valintoja ja täten myös harjoittaa vapauttaan. (Kurki 2007, 203.) Myös Ojanen (2009) tähdentää dialogin merkitystä ohjaustyössä, jolloin oppija saa mahdollisuuden tutkia ja tätä kautta oppia kokemuksistaan. Dialogi ei ole pelkkää keskustelua. Dialogisessa kanssakäymisessä tärkeää on avoin yhteys toiseen omana itsenä, jossa painopiste on enemmänkin kuuntelussa kuin puhelussa. Ohjaajan on myös hyväksyttävä ohjattava ehdoilta, jotta tämä voi olla aidossa kanssakäymisessä toisten kanssa. Avoin dialogi ei ole helppoa, vaan vaatii ohjaajalta harjoittelua. Ohjaajan ja ohjattavan yhteistyö on parhaimmillaan silloin, kun se tukee ohjattavan ajattelu- ja oppimisprosessia. (Ojanen 2009, 11, 62–64, 67, 171.)

Työskentelyn arvioinnissa on tärkeää, että ohjaaja ei yksin arvioi lopputulosta, vaan arviointi tapahtuu yhdessä, vuorovaikutuksessa. Ohjaajan tehtävä erityisesti ohjattavan itsearvioinnissa on tuoda esiin vaihtoehtoisia näkemyksiä. Ohjaaja käyttää työskentelyssään omia aikaisempia kokemuksiaan, mutta näitä tulisi tarkastella kriittisesti ja reflektoidusti, jotta välttyttäisiin yhteentörmäyksiltä. Yksi kriittisimpiä kohtia ohjauksen vuorovaikutustilanteissa ovat ne hetket, jolloin ohjaaja ei ymmärrä ohjattavan kokemusmaailmaa, koska ei löydä siitä yhtäläisyyksiä omaansa. Tällöin kanssakäyminen voi olla ei-kasvattavaa ja -opettavaa. (Ojanen 2009, 18, 169.)

Veeran verstaan ohjaajat tai opettajat ovat oman alansa ammattitaitelijoita. He toimivat sosiokulttuurisen innostamisen ajatuksen mukaisesti pajayhteisön eli nuorten innostajina. Ohjaustilanteissa pyritään todelliseen kuuntelemaan vuorovaikutukseen, dialogiin, ohjaajan ja nuoren välillä. Nuoren oppimiskäsitys ja -tyylit, mielikuvat sekä uskomukset ovat mielenkiinnon kohteina. Ohjauksen ajatuksena on antaa tilaa kokonaisvaltaiselle oppimiselle, jossa nuoren elämämaailma ja kokemukset käännetään reflektion avulla oppimiseksi. Ohjauksessa otetaan huomioon yhteisö ja sen voima, mutta ensisijaisesti annetaan nuorelle mahdollisuus tulla kuulluksi. (Kejonen 2012, 18, 29, 32.)

5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Tutkimuksen tarkoituksena on kehittää Veeran verstaan toimintaa. Nykypäiväisessä kehittämis-toiminnassa korostuu toimijoiden osallistuminen toiminnan kehittämiseen. Ottamalla toiminnan käyttäjät mukaan kehittämiseen voidaan luoda realistinen kuva toiminnan tavoitteista. (Toikko & Rantanen 2009, 89, 97.) Myös lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012–2015 linjaa nuorten osallisuuden yhdeksi kärkiteemakseen. Kysymällä nuorilta itseltään toiminnan kehittämisen paikoista eli ottamalla nuoret mukaan kehittämistyöhön parannetaan heidän vaikuttamismahdollisuuksiaan itseään koskeviin asioihin niin lähiympäristössään kuin yhteiskunnallisella tasolla. (Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012–2015, hakupäivä 23.8.2013.) Tämän tutkimuksen tavoitteena on tuottaa kokemuspohjaista tietoa Veeran verstaan käyneiltä nuorilta työpa-jan toiminnasta verstaan työntekijöiden käyttöön.

Tutkimustehtävät olivat:

1. Millaisia kokemuksia Veeran verstaan nuorilla on Veeran verstaan toiminnasta?
2. Miten Veeran verstaan toimintaa voitaisiin Veeran verstaan nuorten mielestä kehittää?

Veeran verstaan toimintaa tutkittiin tässä tutkimuksessa kolmen teeman kautta: verstaalla käyetyt menetelmät, verstaan yhteisö sekä ohjaus verstaalla. Teemat valittiin sillä perusteella, että ne painottuvat Veeran verstaan toiminnassa (Kejonen 2012, 15–18, 27–32, 64–67).

Oppimistavoitteeni tämän tutkimuksen osalta liittyvät sosionomin (AMK) kompetensseihin (Sosiaaliportti 2013a, hakupäivä 18.2.2013). Pääpaino oppimisessani on sosiaalialan eettisessä osaamisessa, asiakastyön osaamisessa sekä sosiaalialan palvelujärjestelmäosaamisessa. Tutkimukseni on haastattelututkimus ja tavoitteenani nuoria haastatteleamalla on opetella nuoren aitoa kohtaamista ja kuuntelua. Tavoitteenani on, että haastatteleamalla nuoria ja peilaamalla heidän kokemuksiaan jo tutkittuun tietoon lisään ymmärrystäni nuorten tarpeista. Tavoitteenani on tietoperustaan tutustuen ja nuoria haastatellen myös laajentaa tietoani nuorten osallisuuden merkityksestä. Koska tavoitteenani on tulevaisuudessa työskennellä nuorten parissa, koen tärkeäksi oppia lisää palvelujärjestelmästä erityisesti ilman koulutus- tai työpaikkaa olevien nuorten tukemisen näkökulmasta. Näiden osaamistavoitteiden toteutumista jäsennän ja erittelen Pohdinta-luvussa.

6 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN

6.1 Tutkimuksen metodologiset lähtökohdat

Tutkimus on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Hirsjärven (2004) mukaan laadullisen tutkimuksen lähtökohdaksi on kuvata todellista elämää ja tutkia ilmiöitä mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Tavoitteena oli tuoda toimijoiden eli tässä tapauksessa Veeran verstaan käyneiden nuorten omat ainutlaatuiset kokemukset, heidän äänensä, tutkittavasta ilmiöstä esille. Tämä tapahtui heille luonnollisessa tilanteessa, Veeran verstaan tiloissa. (Hakala 2001, 17–18; Hirsjärvi 2004, 152; Tuomi & Sarajärvi 2002, 7–9.)

Tutkimuksessa tutkittiin nuorten kokemuksia ja suhdetta elämismaailmaansa, jolla tässä tarkoitetaan aikaa Veeran verstaalla. Ajatuksena oli laadullisen tutkimuksen filosofian mukaisesti, että kokemuksista syntyvät merkitykset ovat sidottuja ympäristöön ja yhteisöön. Toisin sanoen saadakseni tietoa nuorten kokemuksista Veeran verstaalta oli tutkittava nuoria, jotka ovat pajajakson kokeneet. Kuten jo aikaisemmin todettiin, ei tavoitteena ole yleistysten luominen, vaan on muistettava, että nuorten kokemukset ovat osa heidän senhetkistä merkitysmaailmaansa. Nuorten kokemuksistaan kertomista ilmaisuista pyrin analyysin avulla tekemään tulkintoja. (Laine 2001, 26–29.)

6.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmänä tässä tutkimuksessa oli teemahaastattelu. Haastattelu oli perusteltu aineiston keruumenetelmä, koska halusin saada selville verstaan käyneiden nuorten kokemuksia. Haastattelua voidaan yleisesti pitää eräänlaisena keskusteluna, vuorovaikutuksena tutkijan ja tutkittavan välillä, jossa tutkija tekee aloitteet ja määrää haastattelulle tietyt ehdot. Haastattelu eroaa keskustelusta kuitenkin siinä, että haastattelu on selkeästi ennalta suunniteltua. Sillä on myös päämäärä: sillä pyritään informaation keräämiseen. (Eskola & Vastamäki 2001, 24–25; Hirsjärvi & Hurme 2000, 11.) Haastattelun etu oli sen joustavuus. Minulla oli tutkijana mahdollisuus tarpeen vaatiessa selventää tai toistaa kysymyksiä tai pyytää haastateltavaa tarkentamaan vastauksiaan. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 75.) Haastattelu tiedonhankintana oli perusteltavissa Hirsjärven ja Hurmeen (2000) sanoin sillä, että vapaamuotoisesti haastateltaessa ihmiset voivat paljastaa asioita, joita he muuten eivät kertoisi (Hirsjärvi & Hurme 2000, 11, 205).

Teemahaastattelu on niin sanottu puolistrukturoitu haastattelu. Teemahaastattelussa tutkija ei luo tarkkoja kysymyksiä, vaan määrittelee etukäteen aihepiirit eli teemat, jotka käydään läpi jokaisen haastateltavan kanssa. Teemat liittyvät tutkimuksen viitekehukseen. (Eskola & Vastamäki 2001, 26–27; Hirsjärvi & Hurme 1988, 35–36; Tuomi & Sarajärvi 2002, 77–78.) Mietittäessä tämän tutkimuksen teemoja oli tärkeää pitää mielessä tutkimustehtävä, jotta kysymyksillä ja vastauksilla saataisiin tutkimustehtävään vastaus. Tutkimuksen teemat olivat Veeran verstaalla käytettävät menetelmät, Veeran verstaan yhteisö sekä ohjaus Veeran verstaalla. Koska teemahaastattelu ei esimerkiksi Laineen (2001) näkemyksen mukaan ole strukturoituna paras vaihtoehto kokemusten kartoittamisessa, pyrin pitämään haastattelun mahdollisimman avoimena, keskustelunomaisena, jolloin en kysymyksilläni olisi johdatellut tai rajannut nuorten vastauksia (Laine 2001, 35). Haastattelurunko (LIITE 3) oli tarkoitettu haastattelujen tueksi, eikä sen tarkoituksena ollut olla liian rajoitettava. Näin nuoret tutkimuksen subjekteina ja pyrin antamaan heille mahdollisuuden kertoa kokemuksistaan mahdollisimman vapaasti.

6.3 Kohderyhmä ja aineiston keruu

Tutkimuksen kohderyhmä olivat Veeran verstaan nuoret. Heillä oli tutkittavasta ilmiöstä eli verstaan toiminnasta kokemusta (Tuomi & Sarajärvi 2002, 88). Kevään 2013 pajajakso loppui huhtikuun lopulla ja haastattelin kyseisellä jaksolla olevia nuoria heidän pajajaksonsa loppupuolella. Kävin itse verstaalla kertomassa tutkimuksestani ja sen tavoitteista. Nuoria haastatellessa oli tärkeää korostaa, että heidän kokemuksena ja mielipiteensä ovat tutkimuksen kannalta tärkeitä, jolloin voitiin paremmin varmistaa se, etteivät nuoret osallistu tutkimukseen vain päästäkseen hetkeksi pois työpajan tunneilta (Hirsjärvi & Hurme 2000, 132). Kyseisellä tapaamiskerralla pyysin myös nuorten suostumuksen tutkimukseen osallistumisesta sekä sovin haastatteluaiakataulut nuorten kanssa. Kaikki pajan nuoret eivät olleet tapaamiskerralla paikalla, mutta paikalla olleista kolme nuorta suostui heti osallistumaan tutkimukseen. Sovimme koulutustuottaja Eeva Kejosen kanssa, että haastattelut voidaan toteuttaa verstaan tiloissa pajatoiminnan yhteydessä, jolloin yhteistä aikaa ei nuorten kanssa tarvinnut erikseen etsiä. Paikka oli myös nuorille valmiiksi tuttu, joten tila itsessään ei luonut heille epävarmuutta (Eskola & Vastamäki 2001, 28).

Haastattelut toteutettiin huhtikuussa 2013 pajajakson viimeisellä viikolla. Tämä aiheutti tietynlaista kiirettä aikataulullisesti, koska viikko oli osalle nuorista viimeinen mahdollisuus osallistua tutkimukseen. Mennessäni tekemään haastatteluja ensimmäisellä tapaamiskerralla haastatteluun lu-

pautuneiden nuorten lisäksi yksi nuorista ilmoitti kiinnostuksensa tutkimukseen osallistumiseen, joten haastatteluja toteutettiin yhteensä neljä. Haastattelin nuoria yksittäin, koska kuten Laine (2001, 36) muistuttaa, ”kokemus on aina omakohtaista”. Haastattelun alussa jaoin nuorille saatekirjeen (LIITE 2), jossa lyhyesti kerrottiin tutkimuksen tarkoituksesta ja tavoitteesta. Jaoin saatekirjeen siitä syystä, että kaikki tutkimukseen osallistuvat nuoret eivät olleet paikalla ensimmäisellä tapaamiskerralla, jolloin kerroin suullisesti tutkimuksesta. Saatekirjeessä oli myös yhteystietoni siltä varalta, että nuori ei myöhemmin haluaisikaan haastatteluaan käytettävän tutkimuksessa.

Haastattelut kestivät 20 minuutista tuntiin. Käytin haastattelussa apunani nauhuria, jolloin pystyin keskittymään haastattelutilanteeseen ja haastateltavien aitoon kuunteluun (Åstedt-Kurki & Nieminen 1997, 156). Nauhoittamisessa oli kahden ensimmäisen haastattelun aikana pieniä ongelmia. Kahden ensimmäisen haastattelun kohdalla nauhoituksista puuttui pieniä pätkiä, enimmäkseen yksittäisiä sanoja, mutta myös valitettavasti lauseita. Tämä vaikuttaa osaltaan tutkimuksen luotettavuuteen. Litteroin kuitenkin haastattelut heti seuraavana päivänä, joten haastattelu oli pääpiirteittäin muistissani. Kahden viimeisen haastattelun kohdalla sain paremman nauhurin, joten nauhoituksissa ei näissä ollut ongelmaa. Toisen haastattelun kohdalla haastattelun keskeytti hetkellisesti nuorelle saapunut puhelinsoitto, mutta tämä tapahtui haastattelun alussa, eikä mielestäni vaikuttanut häiritsevästi haastattelun loppukulkuun.

6.4 Aineiston analyysi

Aineisto analysoitiin sisällönanalyysillä, mikä on laadullisen tutkimuksen käytetyin analyysimenetelmä tai ainakin pohja useille muille analyysimenetelmille (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91). Analysoin aineiston teoriasidonnaisesti. Teoriasidonnaisessa analyysissä aineistosta tehdyille päätelmille ja tulkinnoille haetaan tukea ja vahvistusta teoriasta. Analyysi ei kuitenkaan suoraa perustuu teoriaan. (Eskola 2001, 138.) Tuomi ja Sarajärvi (2009) puhuvat teoriaohjaavasta analyysistä. Analyysi perustuu aineistoon, josta analyysiyksiköt eli ajatuskokonaisuudet valitaan. Analyysi siis aloitetaan aineistolähtöisesti. Kuitenkin analyysin loppuvaiheessa aikaisempaa tietoa ja teoriaa pelitään aineistolla hankittuun tietoon. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96–97.)

Aloitin analyysin haastattelujen litteroinnilla eli puhtaaksi kirjoittamisella (ks. Tuomi & Sarajärvi 2009, 92). Haastattelut kirjoitettiin auki sanasta sanaan. Litteroitua eli puhtaaksi kirjoitettua tekstiä tuli yhteensä 32 sivua Times New Roman -fontilla rivivälillä 1,5. Mikäli nuori oli haastattelussa käyttänyt paljon toistosanoja, jätin ne jo litterointivaiheessa pois.

Litteroinnin jälkeen tutustuin aineistoon lukemalla sen useaan kertaan läpi. Lukukerrat auttoivat jäsentämään aineistoa ja hahmottamaan, mistä tekstissä puhuttiin. Pyrin siis löytämään analyysiyksikköjä, ajatuskokonaisuuksia, joista voitiin saada vastauksia tutkimuskysymyksiin. Olin tulostanut litteroidut aineistot ja ympyröin ja alleviivasin analyysiyksikköjä, joiden sanoman pelkistin marginaaleihin. Kävin aineistoa läpi tutkimuskysymyksittäin eli hain ensin vastauksia ensimmäiseen tutkimuskysymykseen ja sen jälkeen toiseen. Aineiston pelkistäminen ei tapahtunut kerralla, vaan vaati useita lukukertoja. Osa ilmaisuista oli helpompi kirjoittaa pelkistettyyn muotoon kuin toiset. Aineiston pelkistämisen vaihe oli vielä aineistolähtöistä.

Käytyäni aineistoa läpi mekaanisesti alleviivaamalla ja ympyröimällä tein tietokoneelle ensimmäisen version analyysitaulukosta. Ensimmäiseen sarakkeeseen merkitsin alkuperäisiä ilmauksia, joita muokkasin niin, ettei esimerkiksi murre sanoista tai vastaavista puheilmauksista olisi tunnistanut puhujaa. Viereiseen sarakkeeseen merkitsin pelkistetyn ilmauksen. Pelkistyksen jälkeen teemoittelin aineiston eli järjestin aineiston uudelleen yhteisten teemojen alle (ks. Eskola & Vasitamäki 2001, 40–41). Seuraavaksi ryhdyin luokittelemaan pelkistettyjä ilmauksia samojen alaluokkien alle. Alasuutari (2011) puhuu luokittelun yhteydessä havaintojen yhdistämisestä. Esimerkiksi eräs nuori kertoi ohjaajien olevan helposti lähestyttäviä ihmisiä, jolle on helppo jutella, ja toinen kertoi ohjaajien osallistuvan pajalaisten kesken käytäviin keskusteluihin, joten yhdistin nämä ilmaukset alaluokaksi ”vuorovaikutus ohjaajien kanssa”. (ks. Alasuutari 2011, 40.) Samalla ajatuksella, eli yhdistämällä samankaltaisia havaintoja, luokittelin alaluokat yhteisten yläluokkien alle. Ala- ja yläluokkien nimeämisessä käytin hyväkseni teoriaohjaavan sisällönanalyysin mukaisesti tutkimuksen tietoperustaa. Kuitenkin vielä alaluokkien nimeämisessä olen käyttänyt myös omaa harkintaa, ja vasta yläluokat on ”pakotettu” tietoperustan mukaiseksi.

Analyysirunko muuttui useaan kertaan ennen vakiintumistaan lopulliseen muotoonsa. Haasteena oli saada pelkistetyt ilmaukset luokiteltua niin, että jokainen ilmaus kuuluisi johonkin luokkaan ja luokat olisivat niin sanotusti samanarvoisia. Käytin apunani muistilappuja, joihin kirjoitin käsin pelkistetyt ilmaukset. Näitä muistilappuja siirtelemällä alkoivat luokat hahmottua. Mikäli joku lapuista jäi ilman luokkaa, tein uuden järjestelyn. Ala- ja yläluokkien nimet myös vaihtuivat muutamaan kertaan. Luokkien nimeämistä toisaalta helpotti, toisaalta vaikeutti analyysimenetelmäksi valittu teoriaohjaavuus; luokille ei tarvinnut keksiä nimiä ”omasta päästä” mutta toisaalta oli myös haastavaa löytää pelkistetyille ilmauksille yhteinen nimittäjä jo valmiista tietoperustasta. Jouduinkin lu-

kemaan tutkimuksen viitekehystä useampaan otteeseen läpi saadakseni muodostettua ala- ja yläluokat. Luokkien muodostamisen jälkeen loin tietokoneelle lopullisen analyysirungon (LIITE 4).

7 VERSTAS OMAEHTOISEN OPPIMISEN MAHDOLLISTAJANA

Veeran verstaalla käytettävät menetelmät koettiin nuorten keskuudessa mielenkiintoisina ja positiivisina. Puheissa nousivat esiin työskentelyn prosessimaiset piirteet sekä mahdollisuus omaehtoiseen oppimiseen. Työpajalla käytettävien menetelmien kehittämissuhteet liittyivät menetelmien sisältöön, ajankäyttöön sekä ohjaajien saatavuuteen.

Mahdollisuus omaehtoiseen oppimiseen korostui nuorten puheissa. Verstaalla työskentely nähtiin mahdollisuutena kokeilla uutta: monelle käytetyt menetelmät olivat ennestään tuntemattomia. Menetelmät nähtiin myös mahdollisuutena heittäytyä tekemiseen ja kokeilla rohkeammin asioita, joita muuten ei tulisi kokeiltua. Kokeillessaan rohkeasti uusia tekemisen tapoja nuoret olivat saaneet aivan uudenlaisia kokemuksia.

”No siis jokaiselta (ohjaajalta) tulee aina jotain uutta, niinku vaikka piirtelenki kotonan niin se maalaaminen oli uutta.”

”Oli kiva että täällä kokeillaan kaikkea uutta, että vähän rohkeutta.”

Nuoret arvostivat sitä, että työskentely oli omaehtoista, nuoren omista haluista ja motivaatiosta lähtevää. Töiden tekeminen koettiin olevan itsestä kiinni, annettujen ohjeiden ja mahdollisten rajojen puitteissa oli mahdollisuus vapaammin kokeilla uusia asioita ilman pakkoa oppia. Nuoret pitivät erityisesti siitä, ettei nuoren töitä ja tekemistä arvosteltu kuten koulumaailmassa, eikä näin tekemiselle aiheutettu liioja paineita. Yleisesti työskentelyn ja menetelmien sisältöön oltiin tyytyväisiä, mutta lisäksi kaivattiin enemmän traditionaalista taideopetusta, esimerkkinä sarjakuvien piirtämistä tai perinteistä muotoilua.

”-ja saa tehdä miten periaatteessa ite haluaa ja täällä on vaan annettu niinku ne ohjeet ja se mahdollisuus tehdä.”

”Siinä ku ei oo sitä arvostelua, niin se on just se paras tapa.”

”mä toivon, että tälle pajalle tulisi lisää traditionalista taidepuolta, esimerkiksi jos tänne saatais joskus sarjakuvapiirtäjiä opettamaan sarjakuvien tekemisestä.”

Työskentelyn prosessimaiset piirteet korostuivat nuorten puhuessa menetelmien ajankäytöstä sekä palautekeskusteluista. Yleisesti verstaalla yhden taidetekniikan oppimiseen varattiin viikko aikaa. Tämä koettiin osissa menetelmistä haasteelliseksi ja jopa toimimattomaksi, nuoret olisivat kaivanneet tiettyihin töihin enemmän aikaa syventyä. Mahdollisuutta syventyä työskentelyyn kaivattiin erityisesti niiden tekniikoiden kohdalla, jotka olivat täysin uusia. Osiin töistä taas oli nuorten mielestä varattu ehkä liikaakin aikaa. Nuoret myös toivoivat pajalle lisää ohjaajia.

”Sitte en ollu ikinä neulonu, viikko siinä oli vaan aikaa, niin se oli silleen vähän lyhyt. --joihinki on liikaa aikaa ja joihinki liian vähän.”

”Viikko periaatteessa mitä vaan on tosi lyhyt aika. --varsinki tollasissa vähän erikoisemmissa asioissa, jotka tietää, että ne voi viedä aikaa, että niissä sitte olis sitä aikaa vähän enemmän, että pääsis vähän paremmin syventymään joihinki juttuihin.”

”Tänne pitäis saada lisää opettajia.”

Työskentelyyn liittyviä palautekeskusteluja ei nuorten mukaan ollut pidetty kuin osissa menetelmistä. Kokemus oli, että töiden läpikäynti riippui sekä ohjaajasta että työn tarkoituksesta. Osaan menetelmistä palautekeskusteluja ei edes kaivattu, mutta kaiken kaikkiaan nuoret kokivat palautteenannon ja saannin tärkeäksi oman oppimisensa ja kehittymisensä kannalta. Nuoret kokivat, että palautekeskustelut opettaisivat tuomaan itseä ja omia mielipiteitä paremmin esille.

”--kritiikki on mun mielestä tosi hyvää. Että ilman kritiikkiä ei kehity.”

”--se jakaminen on tosi tärkeää, sitä oppii iteki olemaan vapautuneempi, että ei kaikki oo niin vakavaa, että uskaltaa asettaa itsensä näkyville.”

8 YHTEISÖSSÄ KOROSTUU VERTAISUUS

Nuoret kokivat verstaan yhteisön mukavana. Nuoret kokivat tärkeimpinä ja läheisimpinä yhteisön jäseninä toiset pajalaiset. Kysyttäessä kokemuksia yhteisöstä nousi vastauksissa esiin kokemus vertaisuuden merkityksestä. Vertaisuuteen liittyi kokemus samanlaisista elämäntilanteista sekä tärkeäksi koettu vuorovaikutus muiden pajalaisten kesken. Kokemus vertaisuudesta näkyi myös siinä, ettei ketään jätetty verstaalla yksin vaan kaikki pyrittiin ottamaan mukaan toimintaan. Myös mahdolliset uudet, kesken jakson tulleet pajalaiset otettiin nuorten mielestä hyvin vastaan. Kuitenkin ikäero vaikutti osaltaan erottavana tekijänä; vanhimmat ja nuorimmat pajalaiset eivät välttämättä löytäneet samanlaista yhteyttä kuin samanikäiset pajalaiset.

”--siis täällä on nimenomaan tulee esiin se, että täällä on niinku porukka samanlaisessa elämäntilanteessa.”

”Täällä on kuitenkin silleen ihan hyvin, että kuitenkin kaikilla on yleensä kavereita, että harva on täällä yksin.”

”tietysti se, että mä oon ite (eri-ikäinen) kuin suurin osa täällä, niin se jo tekee sen, että ei oo ehkä hirveenä yhteistä.”

Samanlaisten elämäntilanteiden luoma kokemus vertaisuudesta sekä huolen tulevaisuudesta pajajakson jälkeen koettiin herättävän syvällisiä keskusteluja nuorten parissa. Työskentelyn lomassa keskustelut muuttuivat usein syvällisiksi. Asioista, joista ei haluttu puhua työntekijöiden tai ohjaajien kanssa, keskusteltiin muiden pajalaisten kesken. Keskustelut koettiin osaltaan jopa syvemmiksi kuin mahdollisesti omien, pajan ulkopuolisten kavereiden kanssa.

”Kyllä täällä silleen pystyy puhumaan, että jos ei ohjaajien kanssa, niin ainakin sitte muiden pajalaisten kanssa.”

”Että huomaa, että ihmisiä alkanu kiinnostamaan se, että mitä sitte kohta tai myöhemmin ja mitä vois tehdä.”

”--Syntyyny itelle sellasta keskustelua, mitä tietää, ettei ois välttämättä omien kaverien kanssa välttämättä jutellu.”

Yhteisöä rikkovaksi tekijäksi nousivat ryhmän jakautuminen pienempiin ryhmiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamatta jättäminen. Osaa pajalaisia koskeva ainainen myöhästely ja siitä johtuva aikataulujen ja työskentelyn aloitusten venyminen nähtiin toisia pajalaisia loukkaavana ja yhteisöä rikkovana tekijänä. Myös osallistumattomuus työskentelyyn koettiin häiritsevänä ja loukkaavana. Nuoret kokivat myöhästelyiden sekä vapaan kulkemisen olevan epäkunnioittavaa ohjaajia ja muita työntekijöitä kohtaan. Nuorten mielestä myöhästymisiin ei myöskään ollut löydetty ratkaisua. Toisaalta nuoret kokivat, ettei myöhästelyihin tai paikalla oloon ollut puututtu ehkä tarpeeksi jäməkästi.

”--täällä on silleen ehkä mun mielestä turhan boheemi tämä systeemi, että ihmiset tulee ja menee miten haluaa. --Joskus sitte ymmärretään liianki paljon.”

”--sitte kurinpito on ollu välillä vähän...-- Ihmiset on tulleet miten sattuu töihin ja niitä ei ole oikein kunnolla sitten mielestäni rangaistu.

Nuorten puheissa yhteisöä rikkovaksi tekijäksi koettu yhteisten sääntöjen noudattamatta jättäminen herätti ajatuksia kehittämisen paikasta. Nuoret kokivat, että pajalaisten myöhästelyihin ja poissaoloihin tulisi puuttua nykyistä tiukemmin ja osallistumisia työskentelyyn valvoa tarkemmin. Paikka verstaalla koettiin tärkeäksi, joten nuoret kokivat, että tuota mahdollisuutta pitäisi kunnioittaa osallistumalla työskentelyyn. Nuoret myös kaipasivat enemmän yhdessäoloa työntekijöiden ja pajalaisten kesken.

”Se myöhästely,-- siinä sellanen tiukempi, tiukemmat rajat siihen että miten ihmiset kulkee, että miten ne tulee ja menee.”

”Se tietysti, että ois joku.. että me verstaslaiset ja sitte työntekijät, että me oltais enemmän yhdessä.”

9 OHJAAJAN MERKITYS OHJAUKSESSA

Nuoret kokivat, että ohjauksessa korostui ohjaajien ammattitaito sekä innostunut ohjaustyyli. Heillä oli selkeää tieto-taitoa omasta alastaan sekä aito kiinnostus työtään kohtaan. Ohjaajien kiinnostuksesta kumpuavan innostuksen koettiin tarttuvan; innostuneen ohjaustyylin koettiin auttavan oman kiinnostuksen ja innostuksen lisäämisessä työskentelyä kohtaan.

”Ohjaajissa on hyvää ollu se, että ne kaikki on ollu tosi innoissaan iteki siitä omasta jutustaan, --että ne tuntuu olevan oikeasti kiinnostuneita siitä, mitä ne tekee. Että ne haluaa opettaa.”

”--ne on niinkö innostuneita siitä, että me ollaan tehty jotaki. --sitä kehtaa iteki innostua vähän enemmän, ku tietää, että se tekijä itsessäänkin on innostunu ja ne on iteki mukana”

Ohjaajien ohjaustyylin lisäksi nuoret korostivat ohjauksen dialogisuutta. Ohjaajilta saatua tukea pidettiin tärkeänä ja erityisesti vuorovaikutus ohjaajien kanssa koettiin positiivisena ja toimivana. Ohjauksessa korostui vastavuoroisuus, ohjaajat tekivät töitä nuorten rinnalla ja heidän antamansa palaute koettiin tärkeänä osana oppimista. Itse ohjaajat koettiin helposti lähestyttäviksi ihmisiksi, joille oli helppoa puhua henkilökohtaisistakin asioista, joiden ei välttämättä tarvinnut liittyä sen hetkiseen työskentelyyn. Ohjaajien osallistumisen työskentelyyn koettiin lisäävän yhtenäisyyttä pajalaisten ja ohjaajien välillä. Nuoret myös kokivat, että verstaan vakituiset työntekijät huolehtivat nuorten mukana heidän asioistaan, kuten koulutus- tai työpaikan hakemisesta.

”Kyllä ne [ohjaajat] on ollu myös sillä tavalla helposti lähestyttäviä ihmisiä, --niinkö kaikissa tuntuu olevan sellanen empatiakyky hyvin hollilla.”

”--se ei oo vaan, että ne ohjaajat tulee vaan ja sitte opettaa ja kattoo sivusta, vaan usein ne iteki tekee vähintää jotaki. Siinä on sitte hyvä sellanen tietynlainen yhtenäisyyden tunne sen ohjaajan kanssa mikä toimii.”

”Normityöpaikassa ei edes silleen niinku huolehdita, ajatellaan, että se on sun oma ongelma. Täällä silleen, että se on yhteinen ongelma. Se on hyvä.”

Nuoret kokivat tärkeäksi sen, että ohjaustilanteissa huomioitiin nuorten sen hetkiset elämäntilanteet, jotka mahdollisesti vaikuttivat halukkuuteen osallistua työskentelyyn eikä nuoria koskaan pakotettu osallistumaan viikon teemaan. Nuorta ei kuitenkaan jätetty tilanteisiin yksin vaan nuoren kanssa keskusteltiin työskentelymotivaatioon vaikuttavista asioista kahden kesken. Keskustelutilanteissa korostui kannustava ilmapiiri ja nuoren kuuntelu. Pääsääntöisesti nuoret olivat tyytyväisiä ohjauksen vuorovaikutuksellisuuteen, mutta toisaalta viikoittain vaihtuva ohjaaja hankaloitti tutustumista ja täten vuorovaikutusta ja sinuiksi pääsemistä. Kehitystoiveena nuoret kaipasivat ohjaukseen, erityisesti informoinnin osalta, lisää läpinäkyvyyttä ja selkeyttä. Kokemus oli, että tieto esimerkiksi tulevien viikkojen tapahtumista ei välittynyt jokaiselle, jolloin informaatio saattoi nuorten kesken muuttua.

”Että ne on ollu myös hyvällä tavalla hyviä ihmistuntijoita, että täällä ei oo tullu selasta vääränlaista pakottamista.”

”-- sillä tavalla kaikki ohjaajat on ollu tosi hyviä, että ne ei oo sitte vaan jättäny.”

”Kun ohjaajat vaihtuu tihittäin, niin harvan kanssa pääsee niinkö silleen nopeasti sinuiksi, --että jos ois niinku tuttu, niin vois hänen kanssaan sitte jutella hyvin”

”Sen tiedonkulun pitäis olla selkeämpää ja avoimempaa ja kaipais just ehkä selasta läpinäkyvyyttä enemmän asioihin”

Vakituisten työntekijöiden läsnäolo sekä erityisesti mahdollisuudet yksityiskeskusteluihin herättivät paljon ajatuksia. Verstaalle kaivattiin työntekijää, jolla olisi aikaa kuunnella ja keskustella nuorten kanssa, olla vain heitä varten. Nuoret kokivat, että välillä työntekijöiden ollessa kiireisiä nuoret viettivät paljon aikaa keskenään. Mahdollisen työntekijän ollessa käytettävissä aina nuoria varten voitaisiin nuorten mielestä paremmin seurata, mikäli joku ei jostain syystä osallistu tekemiseen ja työntekijän olisi mahdollisuus kannustaa paremmin nuorta osallistumaan. Myös työpajan loppua kohden työntekijän olisi mahdollisuus keskustella nuorten kanssa tulevaisuuden suunnitelmista, siitä, mihin nuori suuntaa työpajan jälkeen.

”Jotenki ehkä toivois, että täällä ois enemmän työntekijöitä.--Nyt sitte (työntekijät) ollu niin kiireiset, että me ollaan vähän palloiltu keskenämme tuolla, että enemmän

mä kaipaisin, että täällä ois yks työntekijä vielä, jolla ois aikaa sitte meidän kanssa jutella.”

” Että sellasta tietynlaista seurantaa.. --Enemmän ois sitte sitä, että mietittäis sitte kans loppuvaiheessa, että mihin te meette nyt, niinku tarkemmin.”

10 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli saada selville Veeran verstaan käyneiden nuorten kokemuksia työpajan toiminnasta. Nuoret kokivat Veeran verstaan toiminnan pääosin toimivana. Tuloksista voidaan päätellä, että nuoret kokevat verstaan omaehtoisen oppimisen paikkana, jossa korostuu vuorovaikutuksellisuus sekä pajalaisten kesken että nuorten ja ohjaajien välillä. Verstaas luo myös mahdollisuuden vertaisuuden kokemukseen. Myös ohjaajien rooli korostuu nuorten kokemuksissa merkittävänä.

Nuoret kokivat työpajan toiminnassa tärkeäksi sen, että työskentely annettujen ohjeiden jälkeen oli kiinni heistä itsestään. Tällainen toimintatyyli koettiin merkitykselliseksi, koska se antoi vapauden kokeilla omia rajojaan ilman mahdollisen arvostelun ja arvioinnin luomia paineita. Kuitenkin ohjaajien ja toisten pajalaisten antama palaute töistä nähtiin tärkeänä väylänä oppia asettamaan itseään näkyville ja mahdollisesti liittymään paremmin osaksi yhteiskuntaa. Nuoret kokivat arvioinnin ja arvostelun puuttumisen tärkeänä. Kokemukset tukevat osaltaan Veeran verstaan taustaideologiana toimivaa vapaata sivistystyötä. Kokemukset tukevat myös jo aikaisemmin tässä tutkimuksessa esille nostettua Pietikäisen (2005, 247) tutkimusta, jonka mukaan työpajojen nuoret kaipaavat vaihtoehtoja nykyiseen arviointiin ja arvosteluun perustuvaan koulutusjärjestelmäämme. Myös vapaan sivistystyön vakinaistaminen lailla vuonna 2010 tukee osaltaan nuorten kokemusta omaehtoisen oppimisen tärkeydestä.

Koulujärjestelmäämme on jo pitkään kritisoitu muun muassa siitä, ettei koulussa opetetuilla tiedoilla ja taidoilla ole käyttöä nuorten elämänhallinnassa (Pohjakallio 2006, 10). Lasten ja nuorten huono kouluviihtyvyys vaatii muutoksia koulun toimintatapoihin. Laitinen (2006) huomauttaa, että yleistä hyvää viihtyvyyttä koulujen taidetunneilla tulisi hyödyntää enemmän koulumaailmaa kehitettäessä. Hän myös muistuttaa, ettei taide ja taiteen tekeminen ole vastakohtia älyllisyydelle, ainostaan toisenlainen asioiden kokemistapa (Laitinen 2006, 41, 43). Niemelän (2011) väitöskirjaansa tekemän tutkimuksen tavoitteena oli kehittää yhteiskuvaa sivistyksestä ja sivistyspolitiikasta. Hän pohtii, voisiko yhteisöllisellä sivistystyöllä, johon esimerkiksi Veeran verstaan taustaideologiaan kuuluva vapaa sivistystyö kuuluu, vastata myös niiden tarpeisiin, joille formaali oppimistyyli ei välttämättä ole toimivin. (Niemelä 2011, 66.)

Vuorovaikutus työpajalla korostui nuorten puheissa sekä puheena pajalaisten välisestä vuorovaikutuksesta että ohjaajien ja pajalaisten kesken käytävistä keskusteluista. Vuorovaikutukseen pa-

nostaminen onkin tärkeää: laadukkaalla vuorovaikutuksella voidaan lisätä nuoren itseluottamusta eli käsitystä omasta arvostaan. Ammattilaisen ohjaama hyvä vuorovaikutus voi myös osaltaan vahvistaa nuoren kokemuksia osallisuudesta. Erityisesti ohjaustilanteissa tulisi painottaa laadukasta ja myönteistä vuorovaikutusta, jotta nuori kokisi itsensä hyväksytyksi ja arvostetuksi. Kuitenkin ohjaajan on tärkeää muistaa, että ammattirooli luo tietynlaista valtaa myös vuorovaikutustilanteisiin. (Juntunen 2010, 97; Ojala & Uutela 1993, 26–27, 30.) Hyvä vuorovaikutus ei kuitenkaan ole vielä sitä, että vuorovaikutussuhde on avoin ja luottamuksellinen (Mönkkönen 2007, 42). Ojanen (2009) mukaan ohjaajan tulisi antaa ohjaustilanteissa itseään peliin ja tarkastella omaa ihmiskäsitystään ja reflektoida työskentelyään eli tutkia tapaansa tehdä työtään ja niitä perusteita, joilla hän toimii (Ojanen 2009, 8–9).

Pajalla tehtyjä töitä ei nuorten mukaan käyty aina yhdessä läpi. Tietyissä menetelmissä palautekeskusteluja kaivattiin, koska kuten aikaisemmin jo todettiin, nuoret kokivat palautekeskustelut tärkeänä oppimisen paikkana. Nuorten tarve palautekeskusteluille tukee Laitisen (2006) näkemystä, jonka mukaan töistä keskusteleminen yhdessä muiden kanssa auttaa näkemään töitä laajemmassa merkityksessä. Nuoret myös oppivat, että jokaisella on työstä oma tulkintansa ja näkökantansa ja oikeus niihin (Laitinen 2006, 42.) Ojanen (2009) puhuu itseohjautuvuuden tukemisesta ohjauksessa. Hänen mukaansa nuoren itseohjautuvuuden auttamisella voidaan kasvattaa nuoren kykyä oppia hahmottamaan ja kehittämään ajattelumalliaan ja itsetuntemustaan, jolloin nuoren oppimista tuetaan laajemmassa mittakaavassa. Panostamalla aktiivisen oppimisen tukemiseen voidaan nuoressa saada aikaan prosessi, jossa hän alkaa tiedostaa paremmin aikaisemmin käyttämiään toimintatapoja. Aktiivisella oppimisella tarkoitetaan tilanteita, joissa oppija, nuori, on aidosti mukana tilanteessa ja kokee toiminnan mielekkäänä. Ryhmässä aktiivista oppimista voidaan tukea puhumisen, kuuntelemisen ja tutkimisen muodossa. (Ojanen 2009, 27, 51.)

Lähteenmaa (2000) tutki väitöskirjaansa varten erilaisia nuorison alakulttuuri-ilmiöitä. Hän päätyi oletukseen, jonka mukaan nuori rakentaa omaa identiteettiään ryhmään kuulumisen avulla. (Lähteenmaa 2000, 34-35.) Yksilöllinen identiteetti luo pohjaa omaehtoiselle toiminnalle sekä yhteisössä että laajemmin yhteiskunnassa. Sillä katsotaan olevan siis yhteys myös työllistymiseen. (Niemelä 2011, 191.) Niemistö (2004,16) viittaa Charpentieriin, jonka mukaan joukko ihmisiä muodostaa ryhmän vasta vuorovaikutuksen, tavoitteen, sääntöjen ja työnjaon kautta. Vuorovaikutukseen erityisesti pajalaisten kesken liittyy oleellisesti kokemus vertaisuudesta. Veeran verstaan nuoret kokivat olevansa samassa elämäntilanteessa muiden pajalaisten kanssa, mikä loi tunnetta yhtenäisyydestä. Kokemukset tukevat vertaisuuden ja vertaistuen periaatteita. Toisen, samanlaisessa elämäntilanteessa olevan kuuleminen voi johtaa oivallukseen, ettei olekaan tilanteessaan

yksin. Myös omaan elämäntilanteeseen voi tulla uusia näkökulmia. Vertaistuen avulla voidaan saavuttaa myös voimaantumista, kun ihminen löytää omat voimavaransa ja näin ottaa vastuun elämästään. (Sosiaaliportti 2013b, hakupäivä 28.8.2013.)

Veeran verstaan pajaryhmän jakautuminen pienempiin ryhmiin hajotti nuorten mukaan yhteisöllisyyttä, mutta nuoret ymmärsivät jakautumisen liittyvän normaaliin ryhmäilmiöön eikä sitä koettu liian negatiivisena. Niemistö (2004) toteaaakin, että ryhmien yksi perusominaisuus on hajoaminen pienempiin alaryhmiin. Erityisesti suuremmissa ryhmissä yksimielisyyttä voi olla vaikea saavuttaa, jolloin ryhmä helposti jakaantuu pienemmiksi ryhmiksi. Hän tuo esille kuitenkin näkökulman, jonka mukaan ryhmä on toimivin, mikäli ohjaaja on itse valitsemassa ryhmän jäseniä. Esimerkkinä hän mainitsee juuri työvoimapoliittiset koulutukset, jotka ovat olleet tuloksellisempia, mikäli ohjaaja on itse osallistunut jäsenten valintaan. (Niemistö 2004, 57, 59, 66.)

Nuoret kokivat, että osaa pajalaisia koskeva osallistumattomuus yhteisiin toimintoihin loukkasi sekä muita pajalaisia että ohjaajia. Erityisesti myöhästelyt nähtiin toiminnan aloittamista hankaloittavana. Siinä, kuinka paljon ihminen panostaa vertaisryhmään kuulumiseen, on suuria eroja ryhmien kesken; paja-yhteisöä voidaan pitää ryhmänä, johon jokainen jäsen voi panostaa haluamallaan intensiteetillä (Lähteenmaa 2000, 41). Nuoret kaipasivat työntekijöiltä ja ohjaajilta määrätietoisempaa otetta myöhästelyihin ja osallistumattomuuteen puuttumisessa. Myös Niemistö (2004) korostaa ohjaajien merkitystä todeten, että ohjaajien on oltava luomassa selkeitä sääntöjä eli rajoja toiminnalle, jotta ihmiset voivat toimia ryhmässä parhaalla mahdollisella tavalla. Ryhmän pelisääntöjen hahmottaminen luo ryhmän sisällä turvallisuutta ja selkeyttä. (Niemistö 2004, 62, 81.)

Nuorten työpajoja voidaan pitää tietynlaisena valtion interventiona, johon viitataan aikaisemmin tämän tutkimuksen viitekehyksessä. Valtion interventioista syrjäytymisvaarassa olevien nuorten elämään voidaan olla montaa mieltä. Puuronen (2006) pohtii, ovatko interventiot ja niiden seuraukset nuorten kannalta välttämättä negatiivisia. Hänen mukaansa nuorten kokemukset tukityöllistämiskausista ja työllisyyskoulutuksista ovat olleet positiivisia antaen nuorille parempia valmiuksia oman elämänsä hallintaan. (Puuronen 2006, 166–167.) Vaikka tästä tutkimuksesta ei voida suoraa vetää samoja johtopäätöksiä Puuronen (2006) tutkimuksen kanssa, voidaan nuorten puolesta johtaa päätelmä työpajan tärkeydestä nuoren senhetkisessä elämäntilanteessa. Nuoret kaipasivat vahvempaa tukea työntekijöiltä, erityisesti pajajakson loppuvaiheeseen. Tämä kertoo selkeästi siitä, että vaikka paikka työpajalla nähdään tärkeänä ja tarpeellisena, ei tulevaisuus pajajakson jälkeen aina ole nuorille selkeä. Työntekijöiltä vaaditaankin nuoren tukemista jatkosuunnittelussa.

Nuorten kokemusta tuen tarpeesta jatkon suunnittelussa tukee nuorten yhteiskuntatakuun toteuttamista ja tuloksia selvittänyt työministeriön (2007) tutkimus, joka korostaa yksilövalmentajan roolia nuorten työpajoilla. Useilla pajoilla toimii ohjaajien ja työvalmentajien ohella yksilövalmentaja, jonka toimenkuvaan kuuluu nuoren yksilöllinen tukeminen ja urasuunnitelman tekeminen yhdessä nuoren kanssa. Työministeriön tutkimus viittaa Pohjantammen tutkimukseen, jonka mukaan juuri yksilövalmennus on merkittävä tekijä pajanuoren tukemisessa ja ohjaamisessa. Yksilövalmennuksen puuttuminen ja ylipäättänsä vähäisyys työpajoilla voi työhallinnon edustajien mukaan vaikuttaa nuoren koulutukseen ja työhön sijoittumista työpajan jälkeen. Yksilöohjauksen puuttuminen voi vaikuttaa myös erityistä tukea tarvitsevien nuorten pajajaksolle ohjaamiseen. (Pitkänen, Aho, Koponen, Kylmäkoski, Nieminen & Virjo 2007, 56.)

Nuorten työpajatoiminnan yleiset perusteet ja suositukset 2006 määrittelee, että nuorelle tulee tarjota moniammatillisen verkoston palvelut, joka luo nuorta tukevan kokonaisuuden myös pajajakson jälkeen. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelman yksi suuntaviiva on, että nuorten pajatoiminnassa tulee lisätä yhteistyötä koulutuksen järjestäjien sekä työnantajien kanssa (Lapsi- ja nuorisopoliittinen kehittämissuunnitelma 2012–2015, hakupäivä 23.8.2013; Nuorten työpajatoiminnan yleiset perusteet ja suositukset, hakupäivä 23.8.2013). Moniammatillinen yhteistyö tarjoaa osaltaan mahdollisuuden ammattilaisten väliseen dialogiin, jolloin parhaiten kyetään auttamaan ja tukemaan nuoren siirtymistä pajajaksolta eteenpäin (Laine, Hyväri & Vuokila-Oikkonen 2010, 19).

Sekä yksilövalmennuksen puuttuminen että resurssien puutteesta johtuva epävarmuus ohjaajien saatavuudesta vaikutti nuorten mielestä Veeran verstaan toimintaan. Hallitusohjelma sisältöineen ei vielä yksistään takaa palveluiden saantia, vaan työhön liittyvät aina tietyt taloudelliset reunaehdot. Vaikka työpajatoiminta on nuorten yhteiskuntatakuuseen liittyen vakinaistettu, oli suuri osa työpajoista ainakin vielä vuonna 2007 edelleen määräaikaisten, projektiluontoisten rahoituksen varassa (Pitkänen ym. 2007, 55). Kainulainen (2010) muistuttaa, että rahoituksen painottuessa projektiluontoiseksi on seurauksena usein kauaskantoisuuden tai pitkäjänteisyyden puuttuminen. Kainulaisen (2010) mukaan rahoituspolitiikka on tällä hetkellä jopa vastakkainasettelua järjestöjen ja julkisen hallinnon välillä. Hän tuokin esille tärkeän näkemyksen, joka korostaa julkisen hallinnon ja järjestöjen välistä yhteistyötä rahoitettaessa syrjäytymisen vastaista työtä, johon pajatoimintakin liittyy. (Kainulainen 2010, 289, 300.) Ehkäistäessä nuorten syrjäytymistä on pajatoiminta osoittautunut tulokselliseksi ja näin myös kunnille kannattavaksi. Rahoitusjärjestelmän vakiinnuttaminen mahdollistaisi työpajatoiminnan kehittämisen laajemmin. (Opetus- ja työministeriö 2005, hakupäivä 15.1.2013.)

11 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS

11.1 Tutkimuksen luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointiin ei ole olemassa yhtä selkeää ohjetta. Laadullinen tutkimus on aina prosessi, jonka jokaista osa-aluetta tulisi arvioida luotettavuuden kannalta (Kiviniemi 2001, 81).

Tutkimukseni aihe valittiin sillä ajatuksella, että sillä on sekä työelämää että omaa ammatillisuuttani kehittävä merkitys. Tutustuin aiheesta löytyvään kirjallisuuteen sekä aikaisempiin tutkimuksiin kriittisesti, hyödyntäen sitä tietoa, minkä koin olevan oleellista tätä tutkimusta tehdessä. Lähdekriittisyyteen liittyy myös se, että tämän tutkimuksen tietoperustassa pyrittiin käyttämään vain virallisia, tieteellisiä lähteitä. (ks. Tuomi & Sarajärvi 2009, 140.)

Menetelmäksi valitsin laadullisen tutkimusotteen sekä teemahaastattelun, koska kyseisillä tutkimusotteilla kykenin parhaiten saamaan kokemukseen perustuvia vastauksia tutkimuskysymyksiini. Tutkimuksen tiedonantajaksi valitsin harkinnanvaraisesti eli sillä ajatuksella, että vain Veeran verstaan käyneet nuoret voivat kertoa kokemuksiaan verstaan toiminnasta. Menetelmän ollessa haastattelu oli tärkeää pohtia kysymysten luotettavuutta; luomillani kysymyksillä tuli saada luotettavat vastaukset tutkimuskysymykseen. (ks. Tuomi & Sarajärvi 2009, 76, 140–141.) Pitääkseni haastattelun mahdollisimman avoimena en luonut tarkkoja kysymyksiä ja näin myös välttyin johdattelevilta kysymyksiltä. Kysymyksen teemat loin viitekehyksen pohjalta.

Haastatteluihin liittyy aina sosiaalisen suotavuuden mahdollisuus eli haastateltavat pyrkivät antamaan vastauksia, joita he olettavat tutkijan haluavan kuulla (Hirsjärvi 2004, 195). Tässä tutkimuksessa se olisi saattanut näkyä siinä, että nuoret olisivat välttäneet kertomasta mahdollisia negatiivisia kokemuksiaan. Tämän välttääkseni korostin nuorille, että kaikki kokemukset, sekä negatiiviset että positiiviset, ovat tärkeitä. Nuoret kertoivat haastatteluissa avoimesti positiivisten kokemusten lisäksi myös negatiivisista kokemuksistaan sekä kertoivat omia kehittämisajatuksiaan verstaan toimintaan liittyen. Tämän perusteella tässä tutkimuksessa ei sosiaalista suotavuutta ilmennyt.

Aikaisemmin mainitsemani nauhurin käyttö haastattelutilanteessa lisäsi osaltaan tutkimuksen luotettavuutta: pelkkä muistiinpanoihin ja omaan muistiin turvautuminen olisi saattanut jättää oleellisia osia haastatteluista pois ja pahimmillaan vääristää tutkimustuloksia. Kahden ensimmäisen haastattelun kohdalla nauhurin käyttö aiheutti ongelmia: haastattelut eivät olleet tallentuneet kokonaisuudessaan nauhuriin. Näiden kahden haastattelun kohdalla tämä valitettavasti hiukan heikentää luotettavuutta. (ks. Hirsjärvi 2004, 217.)

Luotettaviin tutkimustuloksiin tähtää haastattelujen tarkka litterointi, aineiston tarkka analyysi sekä analyysin vaiheiden raportointi. Analyysivaiheen luotettavuutta lisäävät tässä tutkimuksessa tarkka aineistoon tutustuminen, litterointi sekä analyysirungon muokkaaminen useampaan otteeseen jotta tulokset vastaisivat tutkimuskysymyksiin. Valitsin analyysimenetelmäksi teoriaohjaavan sisällönanalyysin. Perustelen valintaani sillä, että tutkimuksella haluttiin kehittää työpajan toimintaa. Teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla nuorten kokemuksia voidaan verrata työpajan itselleen asettamiin tavoitteisiin sekä aikaisempaan tietoon työpajojen toiminnasta. Teoriaohjaavuus myös antoi tukea analyysin tekoon; luokittelu oli itselleni helpompaa, kun luokkien nimet pystyttiin luomaan aiemman tiedon pohjalta. Analyysin luotettavuutta olisi lisännyt tutkija-triangulaatio, eli kahden tai useamman tutkijan tekemä analyysi. Tässä tutkimuksessa tulokset ja johtopäätökset ovat tekemäni analyysin pohjalta tehtyjä tulkintoja, jotka saattaisivat olla erilaisia, mikäli mukana olisi ollut toinenkin tutkija. Analyysin luotettavuutta olisi voinut heikentää omat myönteiset kokemuksetni Veeran verstaalta, mikä olisi voinut olla este tulkita nuorten mahdollisia negatiivisia kokemuksia. Omat kokemukseni eivät ohjanneet toimintaani tutkimuksen missään vaiheessa. (ks. Tuomi & Sarajärvi 2009, 141, 144.)

Koska tein tutkimusta yksin, korostuu myös tarkan raportoinnin tärkeys. Helpottaakseni raportointia pidin tutkimuksen vaiheista päiväkirjaa. Raportoin selkeästi, kuinka olin tutkimukseni aineiston hankkinut ja oliko aineiston hankinnassa, tässä tutkimuksessa siis haastatteluissa, tapahtunut asioita, jotka olisi oleellista raportoida. Tutkijana olin myös sitoutunut raportoimaan tulokset avoimesti ja rehellisesti riippumatta siitä, millaisia vastauksia nuoret antoivat. (ks. Tuomi & Sarajärvi 2009, 141, 144.)

Tavoitteenani ei ollut luoda yleistyksiä nuorten kokemuksista, koska kokemukset ovat yksilöllisiä ja muuttuvia, joten tulosten toistettavuus ei täten välttämättä ole mahdollista (ks. Hirsjärvi 2004, 216). Olen myös tietoinen siitä, että tutkimuksessa saadut vastaukset ovat vain haastatteluihin

osallistuneiden nuorten kokemuksia, eivätkä siis välttämättä vastaa kaikkien työpajan nuorten kokemuksia Veeran Verstaan toiminnasta.

11.2 Tutkimuksen eettisyys

Pohdin eettisyyttä tutkimuksessa monelta kantilta, koska kuten Pohjola (2007) toteaa, eettisyys ja eettiset kysymykset kulkevat tutkimuksen mukana alusta alkaen (Pohjola 2007, 11).

Tutkimuksen aihe on valittu sillä ajatuksella, että se kestää eettisen tarkastelun. Nuorten kokemukset työpajatoiminnasta ei tutkimuskysymyksenä mene esimerkiksi liian henkilökohtaiselle alueelle eikä kyseessä ole aihe, jota syystä tai toisesta tulisi salailla. Tutkimuksen aiheen eettinen tarkastelu liittyy osaltaan myös tiedonantajien suojaan; mitä aremmasta ja henkilökohtaisemmasta aiheesta on kyse, sitä tärkeämmäksi korostuu esimerkiksi tiedonantajien henkilöllisyyden ja yksityisyyden suojan varjeleminen. (ks. Tuomi & Sajavaara 2009, 129, 131.)

Tutkimuksen tietoperustaa laatiessani olen käyttänyt lähteitä mahdollisimman monipuolisesti ja tarkkaillut lähdeviitteiden oikeaoppista merkitsemistä, jotta välttyin kirjoittamasta toisten ajatuksia ominani. Toisen käden lähteitä pyrin mahdollisuuksien mukaan välttämään, jotta alkuperäinen ajatus ei vääristyisi. Aina kuitenkin alkuperäisiä lähteitä ei ollut mahdollista päästä lukemaan. Näissä tapauksissa olen merkinnyt toisen käden lähteet oikeaoppisesti. Nämä seikat liittyvät hyvään tieteelliseen käytäntöön, jonka mukaan muiden tutkijoiden töitä on kunnioitettava antamalla oikea arvo heidän saavutuksilleen. (ks. Pohjola 2007, 15–16; Tuomi & Sajavaara 2009, 132.)

Tutkimuksen nuoret ovat subjekteja, joilla on kokemusta tutkittavasta ilmiöstä. Kutsuin heitä siis tutkimuksen nuoriksi välttääkseni heidän turhan objektivoinen, joka tapahtuisi esimerkiksi nimetyksellä haastateltavat. Kerroin avoimesti tutkimukseen osallistuville nuorille, mihin tarkoitukseen tutkimusta tehtiin, toisin sanoen miksi heitä haastateltiin. Pyysin myös tutkimusluvan suullisesti jokaiselta tutkimukseen osallistuvalla erikseen sekä muistutin, että heillä on oikeus sekä kieltäytyä tutkimukseen osallistumisesta että keskeyttää se milloin tahansa. Näin heidän itsemääräämisoikeutensa säilyi tutkimuksen aikana. Ennen haastattelujen toteuttamista hankin tutkimusluvan sekä koululta että Veeran verstaan koulutustuottajalta Eeva Kejoselta (LIITE 1), jonka nimen ja tittelin julkistamiseen olen pyytänyt suullisen luvan.

Tutkimukseen osallistuvilla nuorilla täytyi pysyä anonyymiteetti, joten en kysynyt kysymyksiä, jotka voisivat antaa liian tarkkaa tietoa heidän henkilöllisyydestään. Eettisyyden kannalta on kuitenkin oleellista huomioida, että haastattelut toteutettiin Veeran verstaan tiloissa, jolloin tutkimukseen osallistuvien henkilöllisyys ei pysynyt salassa muilta pajalaisilta eikä työntekijöiltä. Kuitenkin se, mitä he haastatteluissa kertoivat, kirjoitettiin tutkimusraporttiin sellaiseen muotoon, ettei yksittäistä nuorta pystytä tunnistamaan. Vältin mahdollisten ennakkokäsitysten luomista tai valmiiden stereotyyppien vahvistamista käyttämällä mahdollisimman neutraaleja käsitteitä ja määrittelyjä. (ks. Pohjola 2007, 19–20, 26.)

Raportoin opinnäytetyöni ammattikorkeakoulujen verkkokirjasto Theseuksen lisäksi kirjallisena Veeran verstaan käyttöön. Koulutustuottaja Eeva Kejonen kertoo keväällä 2013 loppuneen paja-jakson ohjaajille ja nuorille mahdollisuudesta lukea tutkimus joko kirjallisena tai verkkokirjaston kautta.

12 POHDINTA

Opinnäytetyöprosessini alkoi keväällä 2012. Tarkoituksenani on tulevaisuudessa työskennellä nuorten parissa, joten tavoitteenani oli tehdä tutkimus, jonka avulla kehittäisin ammatillista osaamista tällä alueella. Syksyllä 2012 pyysin yhteistyökumppanikseni nuorten työpaja Veeran verstaasta. Verstaan koulutustuottaja Eeva Kejonen suostui ehdotukseeni, ja tästä alkoi tutkimuksen ja tutkimustehtävän suunnittelu. Tutkimuksen suunnitelma hyväksyttiin huhtikuussa 2013, jolloin sain myös tutkimusluvan, ja aineiston keruu eli haastattelut toteutettiin saman kuun aikana.

Ajattelin haastattelujen olevan tutkimuksen helpoin vaihe, mutta jouduin ensimmäisten haastattelujen jälkeen myöntämään, että olisi ollut tärkeää valmistautua haastatteluihin paremmin. Esihaastattelun tekeminen ja haastattelun litteroiminen ennen virallisia haastatteluja olisi ollut perusteltua, näin olisin saanut kokemusta siitä, mitä nuoren kertomaan olisi kannattanut pyytää tarkentamaan tai täydentämään. Vaikeuksia olisi saattanut syntyä myös, jos haastateltavat nuoret olisivat olleet hyvin vähäsanaisia tai haluttomia kertomaan kokemuksiaan. Nuoret kuitenkin jakoivat mielellään kokemuksiaan työpajan toiminnasta. Aineistoa syventääkseni tarkentavat ja täydentävät kysymykset olisivat kuitenkin olleet tiettyjen nuorten kanssa paikallaan. Nämä mahdolliset täydennettävät kohdat huomasin vasta litterointivaiheessa. Haastattelin kaksi ensimmäistä haastattelua peräkkäin ja koen, että olisi ollut parempi, jos olisin ehtinyt käydä ensimmäisen haastattelun läpi rauhassa ennen toista haastattelua. Näin olisin huomannut, mitä kohtia olisi voinut kysyä tarkemmin. Vaikka tutkimukseen osallistuneet nuoret kertoivatkin mielellään kokemuksiaan ja tarkoituksenani oli pitää haastattelut mahdollisimman avoimina, olisi aineistosta tullut laajempi, mikäli minulla olisi ollut taitoa tarttua nuorten kertomaan ja kysyä tarkentavia kysymyksiä. Yhtenä syynä tarkentavien kysymysten vähyyteen voidaan pitää sitä, että pelkäsin lisäkysymysten johdattelun liikaa vastauksia tai johtavan vastauksia pois itse tutkimuskysymyksestä. Tarkoituksenani oli tuoda nuorten omat kokemukset esiin ja vain ne kokemukset, mistä he olivat valmiita kertomaan.

Valitsin analyysimenetelmäksi teoriasidonnaisen analyysin. Analyysivaihe muodostui haasteelliseksi ja aikaa vieväksi. Alkuun pääsyä hidasti kokemattomuuteni tutkijana; aineistosta löytyi paljon mielenkiintoisia ja mielestäni tärkeitä kokemuksia, jotka eivät kriittisen tarkastelun jälkeen kuitenkaan vastanneet tutkimuskysymykseen. Yksin tekemisen haasteellisuus korostui tässä vaiheessa: päätökset oli tehtävä yksin, eikä mahdolliselta työparilta saanut tukea ja apua. Analyysia

vaikeutti osaltaan myös aineiston suppeus. Pelkistettyjen ilmausten yhdistäminen sopivien alaluokkien alle oli haastavaa, ja hiinkin tuota vaihetta useaan kertaan. Toisaalta, koska olin valinnut analyysimenetelmäksi teoriasidonnaisen analyysin, hidasti analyysiä myös viitekehysten tietynlainen suppeus.

Raportoin tutkimuksen tulokset teemarungon mukaan. Tätä tapaa on myös kritisoitu, mutta perustelen sitä sillä, että se luo selkeyttä ja pitää yhteyden tutkimuksen viitekehukseen. Tulosten pohjalta tehtyjen johtopäätösten laatiminen oli tutkimuksen tietyllä lailla työläin, mutta myös antoisin vaihe. Johtopäätöksiä laatiessa tutkimus oli ajatuksissa lähes taukoamatta, mikä osaltaan teki työvaiheesta raskaan. Johtopäätösten laatiminen alkoi tutkimuksen tulosten eräänlaisesta ryhmitelystä: mitkä asiat olivat tuloksissa mielestäni keskeisiä ja olennaisia. Aluksi johtopäätökset olivat hyvin irrallisia, mutta tulosten peilaaminen tutkimuksiin ja aikaisempaan tietoon auttoi hahmottamaan niin sanotun punaisen langan, josta muodostui lopulta kokonaisuus.

Tutkimuksen henkilökohtaiset oppimistavoitteeni perustuvat sosionomin (AMK) kompetensseihin. Pääpaino oppimistavoitteillani oli sosiaalialan eettisessä osaamisessa, asiakastyön osaamisessa sekä sosiaalialan palvelujärjestelmäosaamisessa. Sosiaalialan eettinen osaaminen painottaa sosiaalialan arvojen ja eettisten periaatteiden sisäistämistä ja niiden mukaan toimimista. Eettiseen osaamiseen liittyy yksilön ainutkertaisuuden huomioiminen sekä tasa-arvon ja suvaitsevuuden edistäminen. Tutkimuksen tekeminen opetti, kuinka laaja käsite eettisyys on. Sitä tulee tutkia ja tarkastella jokaisessa tutkimusprosessin vaiheessa erityisesti, kun kyseessä on haastattelututkimus. Eettisiä näkökantoja tarkastellessa tulee helposti sanottua niiden olevan päivänselviä asioita. Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa. Tässä tutkimuksessa pyrin toimimaan parhaani mukaan eettisten periaatteiden mukaan huomioiden jokaisen nuoren yksilönä. Jo haastattelua tehdessä opin ymmärtämään paremmin sitä, että vaikka paja on tarkoitettu tietyssä elämäntilanteessa oleville nuorille, ei jokainen pajan nuori ole samanlainen. Heillä jokaisella on omat taustansa ja mielipiteensä sekä tavoitteensa. Haastattelu opetti myös sen, että erityisesti pitkien haastattelujen kohdalla nuoren aitoon, läsnä olevaan kuunteluun täytyy kiinnittää erityistä huomiota. Tunnin mittaisen haastattelun toteuttaminen ilman ajatuksen karkaamista vaatii todellista työtä. Tämä on hyvä muistutus tulevista asiakastilanteista, joissa on oltava läsnä riippumatta omasta elämäntilanteesta.

Olen myös tutkimusta raportoidessani pyrkinyt kertomaan tutkimuksen eettisistä näkökulmista mahdollisimman laajasti. Erityisenä kysymyksenä voisi nostaa haastattelujen toteuttamisen pajan

toiminnan yhteydessä. Toteuttamistapa helpotti yhteisen ajan löytämistä nuorten kanssa ja mahdollisesti pienensi tutkimukseen osallistumisen kynnyistä, mutta on silti pohdittava tällaisen toteutustavan eettisyyttä. Pajan henkilökunta sekä pajan nuoret tiesivät, ketkä tutkimukseen osallistuvat. On myös aina olemassa se riski, ettei tila ole esimerkiksi tarpeeksi äänieristetty, jolloin nuorten puhe olisi saattanut kuulua huoneen ulkopuolelle. Mahdollista seuraavaa tutkimusta tehdessä tällaiset seikat tulisi huomioida paremmin.

Asiakastyön osaaminen painottaa erityisesti asiakkaan osallisuuden tukemista ja tarpeiden ymmärtämistä. Siinä myös korostuu kyky tukea ja ohjata asiakasta tavoitteellisesti. Haastattelemalla nuoria ja kuuntelemalla heidän kokemuksiaan olen osaltani pyrkinyt parantamaan heidän osallisuuttaan pajatoiminnan kehittämisessä ja täten lisäämään omaa tietämystäni heidän tarpeistaan. Opin haastattelujen avulla sen, kuinka tärkeää on kysyä asiakkaalta, tässä tapauksessa nuorelta itseltään hänen kokemuksiaan. Toiminnalle luodaan aina tavoitteet, jotka joskus ovat hyvin ylhäältä ja ulkoapäin toteutettuja. Nuoria kuuntelemalla olen paremmin oppinut ymmärtämään, kuinka paljon heillä on näkökulmia toimintaan ja myös sen kehittämiseen, ovathan he päivittäin mukana pajatyöskentelyn arjessa ja näin kaiken toiminnan keskiössä. On tietenkin muistettava, että tässä tutkimuksessa haastateltavien nuorten määrä oli verrattain pieni, joten yleistyksiä heidän kokemuksistaan ei voi tehdä. Olen kuitenkin lisännyt kykyäni ymmärtää nuoren yksilöllisiä tarpeita, ja tuon ymmärtämyksen toivon lisääntyvän tulevaisuudessa nuorten parissa töitä tehdessäni.

Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaamisen pääpainotuksia ovat hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta tukevien palvelujärjestelmien tunteminen, palveluiden muutosten ennakointi ja jäsenyys ja eri elämäntilanteissa olevien asiakkaiden palvelutarpeiden arviointi sekä palveluohjauksen ja ehkäisevän työn lähtökohtien hallitseminen. Tätä tutkimusta tehdessä olen oppinut paljon lisää siitä, millä tavoin esimerkiksi ilman koulutus- tai työpaikkaa olevia nuoria voidaan tukea, eli mitä mahdollisuuksia palvelujärjestelmämme heille tarjoaa. Jo pelkästään tietoperustaa laatiessa on tietämykseni lisääntynyt eri mahdollisuuksista, joihin pajatoiminta yhtenä osana kuuluu.

Opinnäytetyöprosessin aikana olen oppinut joustamaan täydellisyyden tavoittelustani. Mielestäni on edelleen tärkeää tehdä parhaansa, mihin olen tämän tutkimuksen osalta pyrkinytkin, mutta olen myös hyväksynyt, että tämä työ on ensimmäinen tekemäni tutkimus ja olen siis vasta oppimassa. Opinnäytetyöprosessi on kasvattanut minua myös ammatillisesti. Työn aloittaessa tavoitteenani oli saada aikaan tutkimus, jonka avulla saisin sosionomikoulutukseni päätökseen. Pro-

sessin edetessä tietoperustaan perehtyen sekä nuorten haastatteluja analysoidessani ja tuloksista johtopäätöksiä tehdessäni on kuitenkin tapahtunut suurta ammatillista kasvua; ymmärrykseni asioiden suhteista yksilötasolta aina yhteiskunnalliselle tasolle asti on laajentunut huomattavasti. En ole täysin tuota kasvua osannut tuoda julki kirjallisesti, mutta se on tapahtunut ja jatkaa kasvuaan ja sen ymmärtäminen on ollut minulle henkilökohtaisesti tärkeää.

Tein päätöksen tehdä opinnäytetyön yksin sillä ajatuksella, että halusin opinnäytetyöni olevan täysin oma taidonnäytteeni. Yksin tehdessä tehdyt päätökset ovat juuri tekijänsä näköisiä, mutta toisaalta päätösten takana on todella seistävä yksin. Mahdollisiin eteen tulleisiin ongelmakohtiin ei myöskään saanut toista näkökulmaa. Tässä tutkimuksessa ongelmakohtia olivat esimerkiksi analyysivaiheen luokittelu ja johtopäätösten teko. Myös haastattelutilanteessa työparista olisi voinut saada tukea lisäkysymysten esittäjänä. Erityisesti edellä mainittujen osa-alueiden kohdalla yksin tekeminen saattaa vaikuttaa myös tutkimuksen luotettavuuteen. Sain kuitenkin mielestäni paljon apua tutkimuksen eri vaiheissa ja ongelmakohdissa sekä ohjaavilta opettajiltani sekä vertaisarvioijiltani. Aikataulullisesti yksin tekemisessä on myös kaksi puolta. Tutkimusta pystyi työstämään juuri silloin kun itselle sopi, eikä yhteisiä aikoja mahdollisen työparin kanssa tarvinnut etsiä. Pari olisi kuitenkin saattanut motivoida intensiivisempään työskentelyyn, kun itsellä oli motivaatio-ongelmia.

Tutkimuksen tuloksista voidaan vetää se johtopäätös, että Veeran verstaan toiminta on nuorten mielestä toimivaa ja tärkeää. Itseni yllätti ohjaajien merkityksen korostuminen tuloksissa. Se on kuitenkin tärkeä viesti sekä työpajan työntekijöille ja ohjaajille että minulle itselleni tulevana ammattilaisena siitä, että laadukkaaseen ohjaukseen on panostettava työskentelyssä. Nuorten positiiviset kokemukset verstaan ohjaajien toiminnasta on hyvää palautetta ohjaajille heidän sitoutumisestaan. On tärkeää, että sama linja jatkuu ja ohjauksen tasoa seurataan jatkossakin. Nuorten kokemukset ovat itsellenikin tärkeitä oppimisen paikkoja; ohjaajien toiminnan korostaminen on hyvä muistutus itselleni, ettei ole yhdentekevää, kuinka nuorten kanssa toimitaan. Työn pitää olla suunnitelmallista ja ohjauksessa korostua nuoren tukeminen ei ainoastaan pajajakson ajan vaan myös siitä eteenpäin. Heidän kokemuksensa innoittavat minua kehittämään omia ohjaustaitojani sekä kiinnittämään ohjauksen laatuun entistä enemmän huomioita; dialoginen vuorovaikutus ja ohjaus eivät nimittäin ole itsestään selvyyskysymyksiä.

Vaikka tässä tutkimuksessa työpajan toimintaa tarkastellaan kolmen eri osa-alueen kautta, on muistettava, että ne muodostavat kokonaisuuden. Työpajan menetelmien olisi hyvä olla yhteisöl-

lisyyttä tukevia, unohtamatta kuitenkin jokaisen nuoren yksilöllisen kasvun tukemista. Tämän toteuttamisessa palataan jälleen työntekijöiden ja ohjaajien suureen rooliin. Ohjaajat ja työntekijät voivat omalla toiminnallaan edesauttaa pajalaisten ryhmäytymistä ja sitä kautta yhteisöllisyyden ja vertaisuuden kokemusta. Vaikka nuorten kokemuksissa esiin tullut ryhmän jakautuminen pienempiin ryhmiin kuuluukin niin sanottuun normaaliin ryhmädynamiikkaan, voidaan alun ryhmäytymiseen panostamalla mahdollisesti lisätä me-hengen syntyä.

Nuoret kaipasivat pajalle lisää työntekijöitä ja erityisesti yksilövalmentajaa, joka tukisi heitä tulevaisuutta suunniteltaessa. Tarve on todellinen, mutta valitettavasti törmää usein rahoituksen puutteeseen. On ristiriitaista, että hallitusohjelma korostaa työpajojen merkitystä yhtenä osana nuoren tukemista, mutta kuitenkin erityisesti kolmannen sektorin toimijat joutuvat edelleen turvautumaan projektiluontoiseen rahoitukseen. Työpajojen rahoitus ja näin myös tarpeellisten työntekijöiden ja ohjaajien palkkaus tulisi turvata paremmin. Muuten on mahdotonta luoda nuorelle se tukiverkko, jota hän tarvitsisi. Mikäli rahoituksissa joudutaan tekemään kompromisseja, on pajalla olevien työntekijöiden panostettava yhä enemmän myös pajan loppuvaiheen ohjaukseen ja nuorten tukemiseen. Lapsi- ja nuorisopoliittinen kehittämisohjelma 2012–2015 linjaa, että nuorten työpajojen tulee lisätä yhteistyötä koulutuksen järjestäjien sekä työnantajien kanssa. Yhteistyön lisääminen olisi yksi vastaus nuorten kaipaamaan tukeen pajajakson loppuvaiheessa, mikä osaltaan voisi myös vähentää itse pajalla työskentelevien paineita. Toimivalla yhteistyöllä vähennettäisiin myös sitä riskiä, että pajajakso jäisi nuorelle vain yhdeksi irralliseksi kokonaisuudeksi muiden joukossa. Työpajajakson tulisi olla etappi koulu- tai työelämään, ja tätä siirtymistä pitäisi yhteistyöllä ja verkostoitumisella pystyä mahdollisuuksien mukaan tukemaan.

Jatkotutkimuksena ehdotan tutkimusta, jossa työpajan käyneitä nuoria haastateltaisiin heidän kokemuksistaan työpajasta muutaman vuoden päästä pajajaksosta. Näin nuoret olisivat saaneet hiukan etäisyyttä toimintaan ja kokemukset voisivat olla muovautuneet ja kenties syventyneet. Toisena jatkotutkimuksena ehdotan tutkimusta, jossa tutkittaisiin työpajojen ja esimerkiksi työvoimatoimiston työntekijöiden kokemuksia yhteistyön toteutumisesta nuorten tukemisen näkökulmasta. Näin saataisiin tietoa siitä, kuinka työntekijät kokevat pajatoiminnan suosituksissakin mainittavan moniammatillisen yhteistyön ja verkostoitumisen toteutumisen käytännössä.

LÄHTEET

Aalto R., Humalajärvi M., Laine M., Soukka K., Thun-Wilen S., Tujula U. & Varjosalo P. 2006. Taiteesta käsin. Käsityön taiteen perusopetus aikuisille. Malli visuaalisten taiteiden laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden mukaisista opinnoista. Vapaan sivistystyön yhteisjärjestö VSY.

Ahola S. & Galli L. 2010. Nuorten koulupudokkaiden ja heidän ohjaajiensa syrjäytymispuheen ulottuvuudet. Teoksessa A-H. Anttila, K. Kuussaari & T. Puhakka (toim.) Ohipuhuttu nuoruus? Nuorten elinolot-vuosikirja. Helsinki: Yliopistopaino. 132–143.

Alasuutari P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.

Eskola J. 2001. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus. 133–157.

Eskola J. & Vastamäki J. 2001. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus. 24–42.

Hakala J. 2001. Menetelmällisiä koetuksia. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus. 10–23.

Hassinen M. 2009. Kolmas sektori taiteiden ja bisneksen kilpailutuksessa. Teoksessa R. Pietikäinen, E. Vogt & M. Hautaluoma (toim.) Yksilön vai talouden ehdoilla? Tilaaja-tuottaja -toimintatapa sosiaalisen työllistämisen kentällä. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry. 30–39.

Hirsjärvi S. & Hurme H. 1988. Teemahaastattelu. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi S. & Hurme H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsingin yliopisto.

Hirsjärvi S. 2004. Tutkimusprosessi. Teoksessa S. Hirsjärvi, P. Remes & P. Sajavaara (toim.) Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi. 57–220.

Hämäläinen J. 2007. Nuorisokasvatuksen teoria sosiaalipedagogisessa kehityksessä. Teoksessa E. Nivala & M. Saastamoinen (toim.) Nuorisokasvatuksen teoriaperusteita ja puheenvuoroja. Nuorisotutkimusseura. Nuorisotutkimusverkosto. Julkaisuja 73. 169–200.

Juntunen E. 2010. Vertaistuki masentuneiden osallisuuden vahvistajana. Teoksessa T. Laine, S. Hyväri & P. Vuokila-Oikkonen (toim.) Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tammi. 85–98.

Jylhä A. 2007. Koulutuspolulta poikkeavat – nuorten syrjäytyminen työpajakouluttajan näkökulmasta. Teoksessa A. Virtanen & M. Hautaluoma (toim.) Kadonneet ja pudonneet – syrjäytymisen sietämätön raskaus. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry.

Kainulainen S. 2010. Syrjäytymisen vastaisen työn taloudelliset reunaehdot. Teoksessa T. Laine, S. Hyväri & P. Vuokila-Oikkonen (toim.) Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tammi. 285–302.

Kansan Sivistystyön Liitto. 2013. Veeran Verstas. Hakupäivä 3.1.2013. <http://www.ksl.fi/hankkeet-hankkeet-114/veeran-verstas.html>.

Karppinen S. 1999. Käsityö taitona, tunteena ja ajattelun heräämisenä. Teoksessa M. Humalajärvi & M-L. Seilo (toim.) Käsityö koskettaa. Käsityön taiteen perusopetus. Suomen kuntaliitto. Helsinki. 19–28.

Karppinen S. 2005. Mitä taide tekee käsityöstä? Käsityötaiteen perusopetuksen käsitteellinen analyysi. Helsingin yliopisto. Tutkimuksia 263. Hakupäivä 21.1.2013. <http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/kay/sovel/vk/karppinen/mitataid.pdf>.

Kejonen E. 2005. Teoksessa E. Kejonen & H. Vuori (toim.) Käsissä käsittäminen. Puheenvuoroja Veeran verstaan tyttöjen työpajalta. Oulu: Kansan Sivistystyön liitto KSL.

Kejonen E. 2012. Kaava. Nuorten harjoittelu, yritys, luovaan yhteisöyrittäjyyteen. Oulu: Kansan sivistystyön liitto KSL ry.

Kejonen E., koulutustuottaja, Kansan sivistystyön liitto. 2013. Haastattelu 4.3.2013. Tekijän halussa.

Kemppi J. 2008. Mitä opimme nuorten profiileista? Kokemuksia nuorten osallisuushankkeen toiminnasta. Teoksessa H. Lehtonen (toim.) Sytykkeitä syrjäytymisen ehkäisemiseen. Tampereen yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Hämeenlinnan yksikkö. 140–150.

Kiviniemi K. 2001. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus. 68–84.

Komulainen T. 2007. Nuorten syrjäytyminen. Teoksessa A. Virtanen & M. Hautaluoma (toim.) Kadonneet ja pudonneet –syrjäytymisen sietämätön raskaus. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry. 13–15.

Kurki L. 2007. Nuorisokasvatus sosiokulttuurisen innostamisen kehyksessä. Teoksessa E. Nivala & M. Saastamoinen (toim.) Nuorisokasvatuksen teoria-perusteita ja puheenvuoroja. Nuorisotutkimusseura. Nuorisotutkimusverkosto. Julkaisuja 73. 201–228.

Kuure T. 2010. Nuorten työpajatoiminnan vaikuttavuuden arvioinnin ulottuvuudet. Helsingin yliopisto. Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia. Hakupäivä 4.1.2013. <http://www.palmenia.helsinki.fi/pajaverkko/>.

Laine T. 2001. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus. 26–67.

Laine T., Hyväri S. & Vuokila-Oikkonen P. 2010. Mitä on syrjäytymisen vastainen työ. Teoksessa T. Laine, S. Hyväri & P. Vuokila-Oikkonen (toim.) Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tammi. 9–25.

Laitinen S. 2006. Miksi kuvataidetta opetetaan koulussa ja mitä opettajan tulisi siitä tietää ja osata? Teoksessa Jakku-Sihvonen (toim.) Taide- ja taitoaineiden opetuksen merkityksiä. Teatterikorkeakoulun julkaisusarja nro 39. Helsinki. 33–45.

Lapsi- ja nuorisopoliittinen kehittämisohjelma 2012–2015. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu- ja 2012: 6. Hakupäivä 23.8.2013.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/OKM06.pdf?lang=fi>.

Lehtonen H. & Lehkonen H. 2008. Avauksia perusopetuksen yrittäjyyskasvatukseen. Teoksessa H. Lehtonen (toim.) Sytykkeitä syrjäytymisen ehkäisemiseen. Tampereen yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Hämeenlinnan yksikkö. 48–67.

Leinonen T. & Pekkala T. 2001. Kannattaako työpajatoiminta? Tutkimus työpajojen taloudellisesta ja sosiaalisesta toiminnasta. Opetusministeriö. Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopoliittikan osaston julkaisusarja nro 12/2001.

Lähteenmaa J. 2000. Myöhäismoderni nuorisokulttuuri. Tulkintoja ryhmistä ja ryhmiin kuulumisen ulottuvuuksista. Väitöskirjan yhteenveto. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisu 14.

Lähteenoksa M. 2005. Kokonaisena. Teoksessa E. Kejonen & H. Vuori (toim.) Käsissä käsittäminen. Puheenvuoroja Veeran verstaan tyttöjen työpajalta. Oulu: Kansan Sivistystyön liitto KSL. 57–86.

Mönkkönen K. 2007. Vuorovaikutus. Dialoginen asiakastyö. Helsinki: Edita.

Niemelä S. 2011. Sivistyminen. Sivistystarve, -pedagogiikka ja -politiikka pohjoismaisessa kansansivistystraditiossa. Snellman-instituutin A-sarja 25/2011. Kansanvalistusseura ja Snellman-instituutti.

Niemi A-M. 2010. Työ ja työelämä nuorten ammattiopiskelijoiden ja opettajien puheessa. Teoksessa A-H. Anttila, K. Kuussaari & T. Puhakka (toim.) Ohipuhuttu nuoruus? Nuorten elinolotvuosikirja. Terveys- ja hyvinvoinninlaitos THL. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura julkaisuja 108. Valtion nuorisoasiainkeskus neuvottelukeskus Nuora. 144–154.

Niemistö R. 2004. Ryhmän luovuus ja kehitysehdot. Helsingin yliopisto. Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia.

Noppari E. & Peltonen L. 2005. Pajan paras terkkä. Nuoret kohti tasapainoista elämää työpajatoiminnalla. Teoksessa J. Helminen (toim.) Kiintopisteitä nuoruusaikaan. Psykososiaalinen tuki ja työ nuorten kanssa toimiessa. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja B Raportteja 26. 165–180.

Novitskij J. 2003. Elämäntaitoja ryhmätyönä – kuntoutusmalli nuorille huumeidenkäyttäjille. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja B raportteja 17.

Nuorisolaki 72/2006. Hakupäivä 21.3.2013. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>.

Nuorisotakuu.fi. 2013. Mikä nuorisotakuu? Hakupäivä 21.1.2013. <http://www.nuorisotakuu.fi/index.phtml?s=5043>.

Nuorten työpajatoiminnan yleiset perusteet ja suositukset. 2006. Opetusministeriön päätös. Hakupäivä 23.8.2013. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisotyoen_kohteet_ja_rahoitus/tyoepajat/Liitteet/OPM_paatos_25102006.pdf.

Ojala T. & Uutela A. 1993. Rakentava vuorovaikutus. Porvoo: WSOY.

Ojanen S. 2009. Ohjauksesta oivallukseen. Ohjausteorian käsittelyä. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2013. Vapaa sivistystyö. Hakupäivä 25.1.2013. <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/yleissivistystyoe/vapaasivistystyo.html/>.

Opetus- ja työministeriö. 2005. Hallituksen työllisyyden politiikkaohjelman toimeenpano: nuorten koulutus- ja yhteiskuntatakuu sekä työpajatoiminnan vakinaistaminen. Muistio ja kirje toimijoille 10.5.2005. Hakupäivä 15.1.2013.

http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/nuorisotyoen_kohteet_ja_rahoitus/tyoepajat/.

Opetusministeriö. 2006. Nuorten työpajatoiminnan yleiset perusteet ja suositukset. Hakupäivä 15.1.2013.

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisotyoen_kohteet_ja_rahoitus/tyoepajat/Liitteet/OPM_paatos_25102006.pdf.

Penttinen P. 2007. Nuorten oppiminen myöhäismodernissa. Teoksessa E. Nivala & M. Saastamoinen (toim.) Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 73 & Kuopion yliopiston sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos. 255–275.

Pietikäinen R. 2005. Vaihtoehtoisia polkuja etsimässä – työpajanuorten orientaatiot. Teoksessa S. Aapola & K. Ketokivi (toim.) Polkuja ja poikkeamia. Aikuisuutta etsimässä. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 56. 219–253.

Pietikäinen R. & Hassinen M. 2009. Sosiaalinen työllistäminen kiristyvän talouden ja palvelurakennemuutosten pyörteissä. Teoksessa R. Pietikäinen, E. Vogt & M. Hautaluoma (toim.) Yksilön vai talouden ehdoilla? Tilaaja-tuottaja-toimintatapa sosiaalisen työllistämisen kentällä. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry. 8–12.

Pitkänen S., Aho S., Koponen M., Kylmäkoski M., Nieminen J. & Virjo I. 2007. Ryhtiä ja ruutia nuorten työvoimapalveluihin. Nuorten yhteiskuntatakuun toteuttamista ja tuloksia selvittävä tutkimus. Työministeriö.

Pitkänen-Nuortimo T., Kotonen K. & Hassinen J. 2001. Työpajaohjaajan käsikirja. Työhön käsiksi. Versio 1.5. Taitovire valmennus Oy.

Pohjakallio P. 2006. Puhetta taiteen paikasta koulussa – taidekasvatuksen jatkuva perustelujen tarve. Teoksessa Jakku-Sihvonen (toim.) Taide- ja taitoaineiden opetuksen merkityksiä. Teatteri-korkeakoulun julkaisusarja nro 39. Helsinki. 10–32.

Puuronen V. 2006. Nuorisotutkimus. Tampere: Vastapaino.

Pohjola A. 2007. Eettisyyden haaste tutkimuksessa. Teoksessa L. Viinamäki & E. Saari (toim.) Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Helsinki: Tammi. 11–31.

Salakari H. 2007. Taitojen opetus. Saarijärvi: Eduskills Consulting.

Sosiaaliportti. 2013a. ECTS-kompetenssit. Hakupäivä 18.2.2013. http://www.sosiaaliportti.fi/fi-fi/sosiaalialanamkverkosto/sosiaaliala_ammattikorkeakouluissa/sosionomi_amk_tutkinto/ects_kompetenssit/.

Sosiaaliportti. 2013b. Vammaispalvelujen käsikirja. Vertaistuki- ”en olekaan ainut”. Hakupäivä 28.8.2013. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/vammaispalvelujen-kasikirja/itsenaisen-elamantuki/vertaistuki/>.

Strand E-M., Kuusisalo L. & Keränen H. 2008. Joukosta voimaa –käsikirja. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Pohjois-Pohjanmaan piiri ry. Oulu: Mannerheimin Lastensuojeluliiton miettoimintaprojekti.

Toikko T. & Rantanen T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisssessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampere University Press.

Tuomi J. & Sarajärvi A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tuomi J. & Sarajärvi A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Työ- ja elinkeinotoimisto. 2013. Nuorisotakuu. Hakupäivä 15.1.2013. http://mol.fi/mol/fi/00_tyonhakijat/03_nuoret/05_yhteiskuntatakuu_nuoret/index.jsp.

Valtakunnallinen työpajayhdistys ry. 2013. Työpajapalveluista. Hakupäivä 4.1.2013. <http://www.tpy.fi/tyopajapalvelut/tyopajapalveluista/>.

Veeran verstaas. 2009a. Taiteet ja opetus. Hakupäivä 25.2.2013. <http://www.veeranverstaas.fi/taiteet.html>.

Veeran versta. 2009b. Veeran versta – nuorten työpaja. Hakupäivä 29.8.2013.
<http://www.veeranversta.fi/veeran-versta.html>.

Vertanen I. 2008. Yrittäjyyskasvatus syrjäytymisen ehkäisemisessä. Teoksessa H. Lehtonen (toim.) Sytykkeitä syrjäytymisen ehkäisemiseen. Tampereen yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Hämeenlinnan yksikkö. 10–47.

Åstedt-Kurki P. & Nieminen H. 1997. Fenomenologisen tutkimuksen peruskysymykset hoitotieteessä. Teoksessa M. Paunonen & K. Vehviläinen-Julkunen (toim.) Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. Juva: WSOY. 152–163.

LIITTEET

LIITE 1: Opinnäytetyön yhteistyösopimus

LIITE 2: Saatekirje

LIITE 3: Haastattelurunko

LIITE 4: Analyysirunko

OPINNÄYTETYÖN YHTEISTYÖSOPIMUS

I Toimijat		
Tekijä (Opiskelija)	Etunimi Satu	Sukunimi Inha
	Osoite	Sähköpostiosoite
	Puhelinnumero	Koulutusohjelma sosiaali alan koulutusohjelma
Toimeksi- antaja	Organisaation nimi Veeran Verstas, KSL	
	Työn ohjaaja/yhteysthenkilö Eeva Kejonen	Osoite Keskustie 9 C (01500)
	Puhelin	Sähköposti
Oulun seudun ammatti- korkeakoulu	Yksikön nimi Sosiaali- ja terveysala	
	Ohjaava opettaja Päivi Onkalo, Pirkko Pietilä	Osoite
	Puhelin	Sähköposti
Opinnäytetyön ohjaus ja vastuu	Vastuu opinnäytetyön tekemisestä ja tuloksista on Tekijällä. Ammattikorkeakoulun vastuu rajoittuu opinnäytetyön tavanomaiseen ohjaukseen. Toimeksiantaja sitoutuu antamaan Tekijän käyttöön kaikki opinnäytetyön tekemisessä tarvittavat julkiset tiedot ja aineistot sekä ohjaamaan opinnäytetyötä toimeksiantajaorganisaation näkökulmasta. Jos opinnäytetyön tekeminen edellyttää salassa pidettävien tietojen tarkastelemista, laaditaan siitä tarvittaessa erillinen salassapitosopimus.	
Tulosten julkistaminen ja luottamuksellisuus	Opinnäytetyö on kokonaisuudessaan julkinen. Mikäli opinnäytetyö sisältää liikesalaisuuksia tai muita julkisuuslaissa salassa pidettäväksi määrättyjä tietoja, on opinnäytetyön raportti laadittava niin, että tietojen luottamuksellisuus säilyy. Tarvittaessa salassa pidettävät tiedot on jätettävä työn tausta-aineistoon. Opinnäytetyö raportoidaan ammattikorkeakoulujen verkkokirjasto Theseukseen (http://www.theseus.fi) tai Oulun seudun ammattikorkeakoulun Intraan. Opinnäytetyötoimijat päättävät raportointitavan opinnäytetyön valmistuttua. Tekijä, Toimeksiantaja ja Ohjaava opettaja sitoutuvat pitämään salassa kaikki opinnäytetyön tekemisessä ja sitä edeltävissä tai sen jälkeisissä neuvotteluissa esiin tulevat luottamukselliset tiedot ja asiakirjat sekä pidättäytymään käyttämästä hyväkseen toisen osapuolen ilmaisemia luottamuksellisia tietoja ilman erillistä lupaa.	
II Suunnitelma		
Opinnäytetyö	Aihe/työnimi	
		Nuorten kokemuksia Veeran Verstaan toiminnasta
	Kehittämis-/tutkimustehtävän tavoite ja tulos	1. Millaisia kokemuksia Veeran Verstaan nuorilla on Veeran Verstaan toiminnasta? 2. Miten Veeran Verstaan toimintaa voitaisiin Veeran Verstaan nuorten mielestä kehittää?
	Keskeiset menetelmät	Haastattelu

	Toimeksiantaja maksaa opiskelijalle tai ammattikorkeakoululle työn tekemisestä	☐ Kyllä ☐ Ei
	Opinnäytetyölle on nimetty ohjaajaksi työelämän edustaja	☒ Kyllä ☐ Ei
	Toimeksiantaja hyödyntää opinnäytetyön tuloksia toiminnassaan	☒ Kyllä ☐ Ei
	Tarkempi selvitys opinnäytetyösuunnitelmassa _____ 20____	
Allekirjoitus	Hyväksyn opinnäytetyön toteutuksen ja ohjauksen Toimijat ja Suunnitelma -kohdissa esitetyllä tavalla.	
	Päivämäärä <u>15.3.2013</u>	Ohjaavan opettajan allekirjoitus <u>Kuuhinen</u> <u>Timo Per</u>
III Sopimusehdot	<u>PAIVI ONKALO</u> <u>PIRKKO PIETÄ</u>	
Oikeudet tuloksiin ja muuhun opinnäytetyöhön liittyvään aineistoon, laitteisiin ja soveluksiin	<p>Valitaan A, B, C tai D.</p> <p>A ☒ Käyttöoikeuden luovutus (ei muuntelu-oikeutta) Tekijänoikeus opinnäytetyön tuloksiin kuuluu opinnäytetyön Tekijälle (Opiskelijalle).</p> <p>Tekijä myöntää Toimeksiantajalle rinnakkaisen käyttöoikeuden opinnäytetyöhön ja siihen liittyvään aineistoon. Toimeksiantaja saa valmistaa opinnäytetyöstä kopioita, esittää ja näyttää aineistoa ja levittää opinnäytetyöstä tehtyjä kappaleita. Toimeksiantajalla ei ole oikeutta muuttaa opinnäytetyötä ilman Tekijän lupaa. Muusta käytöstä on sovittava erikseen kirjallisesti.</p> <p>Toimeksiantaja ei voi siirtää tämän sopimuksen mukaista käyttöoikeutta kolmannelle osapuolelle. Käyttöoikeus on voimassa _____ 20____ saakka.</p> <p>Tekijä luovuttaa Oamkille rinnakkaisen käyttöoikeuden opinnäytetyöhön ja siihen liittyvään materiaaliin ilman erillistä korvausta. Käyttöoikeus sisältää oikeuden säilyttää opinnäytetyö ja siihen liittyvä materiaali sekä käyttää sitä opetus- ja tutkimustoiminnassa, kirjastopalveluissa, toimintansa esittelyssä ja markkinoinnissa ja muussa tavanomaisessa toiminnassaan.</p> <p>B ☐ Käyttöoikeuden luovutus (sisältää muuntelu-oikeuden) Tekijänoikeus opinnäytetyön tuloksiin kuuluu opinnäytetyön Tekijälle (Opiskelijalle).</p> <p>Tekijä myöntää Toimeksiantajalle rinnakkaisen käyttöoikeuden opinnäytetyöhön ja siihen liittyvään aineistoon. Toimeksiantaja saa valmistaa opinnäytetyöstä kopioita, esittää ja näyttää aineistoa ja levittää opinnäytetyöstä tehtyjä kappaleita sekä tehdä siihen levittämisen ja yleisön saataville saattamisen kannalta tarpeelliset muutokset. Muusta käytöstä on sovittava erikseen kirjallisesti.</p> <p>Toimeksiantaja ei voi siirtää tämän sopimuksen mukaista käyttöoikeutta kolmannelle osapuolelle. Käyttöoikeus on voimassa _____ 20____ saakka.</p> <p>Tekijä luovuttaa Oamkille rinnakkaisen käyttöoikeuden opinnäytetyöhön ja siihen liittyvään materiaaliin ilman erillistä korvausta. Käyttöoikeus sisältää oikeuden säilyttää opinnäytetyö ja siihen liittyvä materiaali sekä käyttää sitä opetus- ja tutkimustoiminnassa, kirjastopalveluissa, toimintansa esittelyssä ja markkinoinnissa ja muussa tavanomaisessa toiminnassaan.</p> <p>C ☐ Taloudelliset tekijänoikeudet luovutetaan kokonaan toimeksiantajalle Tekijä (Opiskelijalle) luovuttaa Toimeksiantajalle kaikki opinnäytetyöhön ja sen tuloksiin liittyvät taloudelliset tekijänoikeudet. Toimeksiantajalla on oikeus luovuttaa tämän sopimuksen mukaiset oikeudet edelleen kolmannelle osapuolelle Tekijää kuulematta ja tehdä levittämisen ja yleisön saataville saattamisen kannalta tarpeelliset muutokset.</p> <p>Oikeusien siirtoon sisältyy, mutta ei rajoitu, kaikki oikeudet muuntaa, välittää, esittää julkisesti ja levittää tallennetta, siirtää se toiselle medialle ja valmistaa kopioita (myös otteita) esittämistä, myyntiä, vuokraamista tai muita levittämistä varten hyödyntämällä sähköistä, analogista- tai digitaalitekniikkaa, cd- ja dvd-formaatteja, multimediaa, printtimediaa, tietoverkkoja ja videovuokrausjärjestelmiä ja muita vastaavia teknologisia ratkaisuja jakelutavasta riippumatta.</p> <p>Tekijä vakuuttaa, että hänellä on oikeus luovuttaa kaikki edellä mainitut oikeudet, ja että kyseiset oikeudet eivät Tekijän parhaan tiedon mukaan loukkaa kolmannen osapuolen oikeuksia.</p> <p>Toimeksiantaja luovuttaa Oamkille rinnakkaisen käyttöoikeuden opinnäytetyöhön ja siihen liittyvään materiaaliin ilman erillistä korvausta. Käyttöoikeus sisältää oikeuden säilyttää opinnäytetyö ja siihen liittyvä materiaali sekä käyttää sitä opetus- ja tutkimustoiminnassa, kirjastopalveluissa, toimintansa esittelyssä ja markkinoinnissa ja muussa tavanomaisessa toiminnassaan.</p> <p>D ☐ Tekijänoikeuksista sovitaan erikseen Tekijä ja Toimeksiantaja ovat sopineet opinnäytetyön ja sen tulosten tekijänoikeuksista luovuttamisesta seuraavaa:</p>	

Korvaukset	Valitaan E, F tai G. ☐ Korvauksena tehdystä työstä ja/tai tekijänoikeuksien luovuttamisesta Toimeksiantaja maksaa Tekijälle _____ € korvauksen _____,20 _____ mennessä. ☐ Korvauksesta on sovittu erikseen. ☐ Tekijälle ei makseta korvauksia tehdystä työstä eikä tekijänoikeuksien luovuttamisesta. Työsuhde Mahdollisesta työsuhhteesta Toimeksiantaja ja Tekijä sopivat erikseen. Opinnäytetyötä tekevät opiskelijat ovat Oulun seudun koulutuskuntayhtymän/Oulun seudun ammattikorkeakoulun tapaturmavakuutuksen piirissä, mikäli heillä ei ole työsuhdetta opinnäytetyön Toimeksiantajaan.	
Opinnäytetyön kustannukset	Opinnäytetyöstä mahdollisesti aiheutuvien kustannusten (aineistojen hankinta, raaka-aineet, matkat, työkorvaus jne.) korvaamisesta sopivat Toimeksiantaja ja Tekijä keskenään. Ammattikorkeakoulu ei vastaa yksittäisen opinnäytetyön kustannusten korvaamisesta.	
Allekirjoitukset	Olemme sopineet opinnäytetyön toteutuksesta ja ohjauksesta tässä sopimuksessa sovitulla tavalla. Opinnäytetyön arvioitu valmistumisaika on _____,20 _____.	
	Päivämäärä 2.7.2013	Tekijän (Opiskelijan) allekirjoitus Satu Inha Satu Inha
	Päivämäärä 2.7.2013	Toimeksiantajan allekirjoitus Eeva Kejonen Eeva Kejonen

LIITE 2

SAATEKIRJE

Hei!

Olet osallistumassa haastattelututkimukseen, jonka tarkoituksena on selvittää työpaja Veeran Verstaan nuorten kokemuksia Veeran Verstaan toiminnasta. Toimintaa tutkitaan tässä tutkimuksessa kolmen teeman kautta, jotka ovat Veeran Verstaalla käytetyt menetelmät, Veeran Verstaan yhteisö sekä ohjaus Veeran Verstaalla. Tutkimuksen tavoitteena on kokemusperäisen tiedon avulla kehittää verstaan toimintaa. Tutkimus on Oulun seudun ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutuksen opinnäytetyö.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisia kokemuksia Veeran Verstaan nuorilla on Veeran Verstaan toiminnasta?
2. Miten Veeran Verstaan toimintaa voitaisiin Veeran Verstaan nuorten mielestä kehittää?

Haastattelut nauhoitetaan ja vastauksia käsitellään nimettöminä. Haastattelujen puhtaaksikirjoittamisen jälkeen nauhoitukset tuhoataan. Tutkimustulokset raportoidaan siten, ettei niistä voida tunnistaa yksittäisiä vastaajia. Sinulla on oikeus keskeyttää tutkimukseen osallistuminen missä tutkimuksen vaiheessa tahansa.

Satu Inha

p. xxx-xxxxxxx

o9hesa00@students.oamk.fi

LIITE 3

Haastattelurunko:

- Veeran Verstaalla käytettävät menetelmät
 - kehittämisehdotukset

- Veeran Verstaan yhteisö
 - kehittämisehdotukset

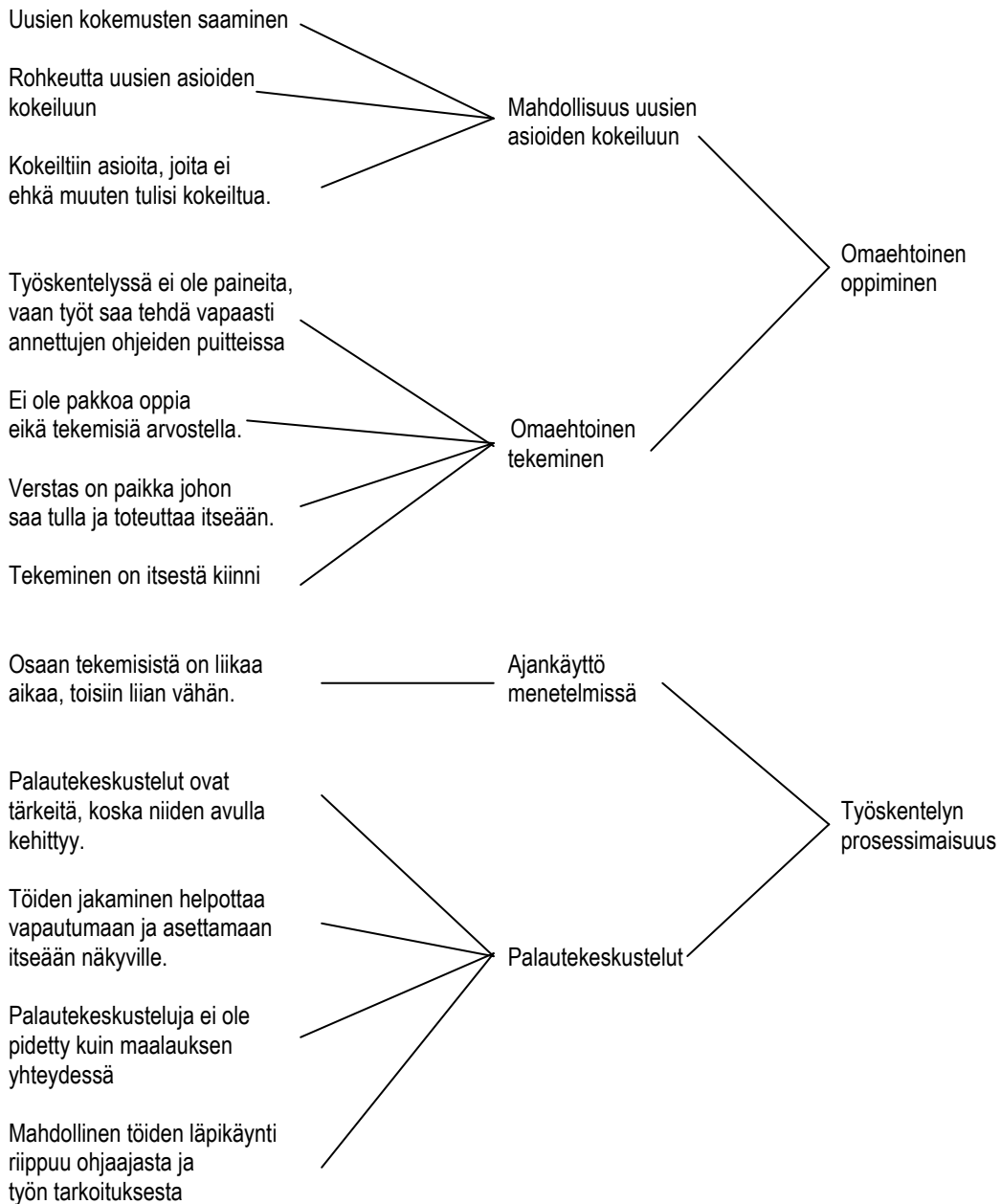
- Ohjaus Veeran Verstaalla
 - kehittämisehdotukset

MENETELMÄT

PELKISTETTY ILMAUS

ALAUOKKA

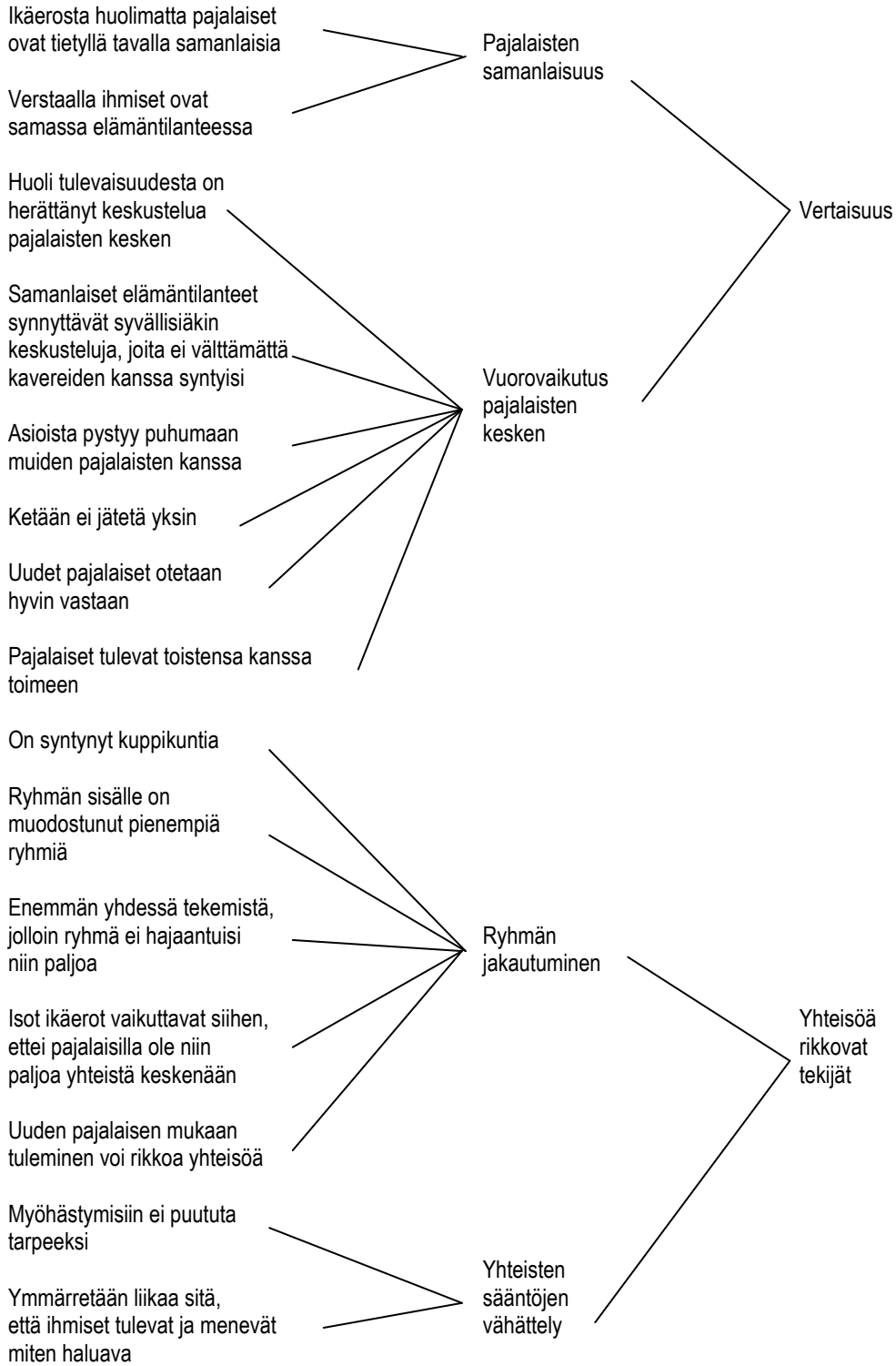
YLÄLUOKKA

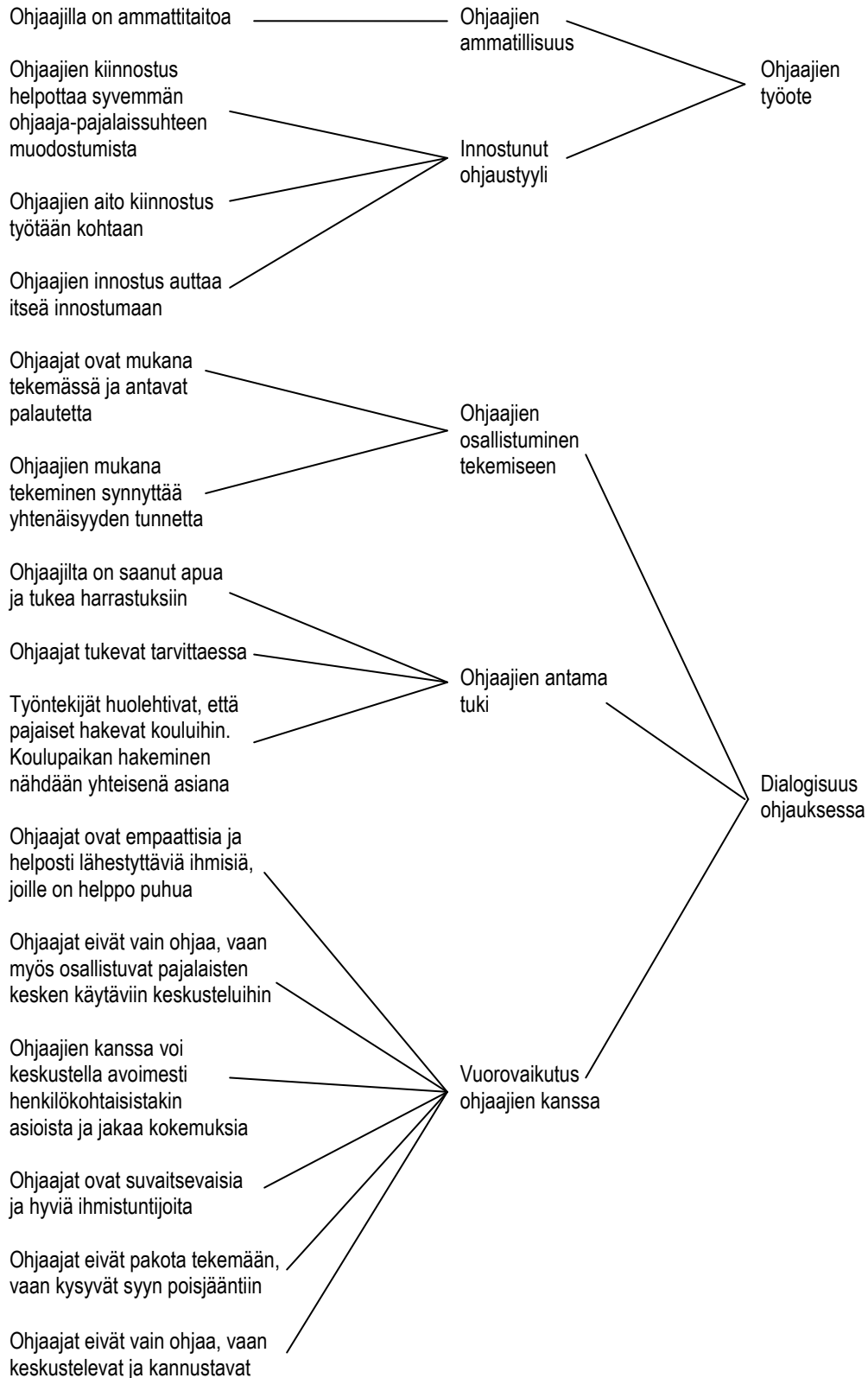

PELKISTETTY ILMAUS

ALAUOKKA

YLÄLUOKKA

PELKISTETTY ILMAUSALALUOKKAYLÄLUOKKA

PELKISTETTY ILMAUS

ALALUOKKA

YLÄLUOKKA

